

**Vysoká škola evropských a regionálních studií, Z. Ú.,
České Budějovice**

Bakalářská práce

Emoční vliv na paměťovou stopu

Autor práce: Edita Benešová

Studijní obor: BPČ

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2021

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Edita Benešová

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Prezenční

Místo studia: České Budějovice

Název bakalářské práce: Vliv emocí na paměťovou stopu

Název bakalářské práce v anglickém jazyce:

The Effect of Emotions on Memory Traces

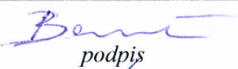

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, titul): doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

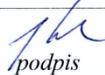
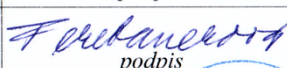

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): duben, 2020

Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit, jaký vliv mají emoce na paměťové stopy. Vedlejším cílem je zmapovat, jak mohou emoce ve svém důsledku ovlivnit kvalitu důkazů a potažmo úspěšnost při objasňování protiprávního jednání.

Student: Edita Benešová	8.6.2020 datum	 podpis
Vedoucí práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	7.7.2020 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	2.7.2020 datum	 podpis
Prorektorka pro studium a vnitřní záležitosti: RNDr. Růžena Ferebauerová	9.7.2020 datum	 podpis
Pověřený rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	9.7.2020 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí(ho) a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Ráda bych zde poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce panu doc. JUDr. Svatošovi, Ph.D. za jeho rady a čas, který mi věnoval při řešení dané problematiky. V neposlední řadě také děkuji všem respondentům, kteří mi poskytli potřebné informace.

ABSTRAKT

BENEŠOVÁ, E. *Emoční vliv na paměťovou stopu: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií. 58 s. Vedoucí bakalářské práce: doc. JUDr. Roman Svatoš Ph.D.

Klíčová slova: kriminalistika, výslech, výpovědi, emoce, paměť

Bakalářská práce se zaměřuje na téma vlivu emocí na paměťovou stopu. Důraz je kladen na paměťovou stopu vypovídající osoby při výslechu. Cílem práce je zjištění, zda mají emoce vliv na paměťovou stopu, a jakým způsobem mohou ve svém důsledku ovlivnit kvalitu důkazů, potažmo jak ovlivňují úspěšnost při objasňování v trestné činnosti. V práci je představeno, za jakých okolností mohou emoce paměťovou stopu oslabit, anebo naopak posílit, čímž je tedy i znázorněno, jakým způsobem případně napomoci člověku k vybavení si paměťové stopy při výslechu.

Praktická část se skládá ze dvou kapitol, a to z anonymních rozhovorů s vyšetřovateli Policie České republiky a z vybraných případů, jež byly emočně náročné pro vypovídající.

ABSTRACT

BENEŠOVÁ, E. *The Effect of Emotions on Memory Traces : Bachelor Thesis.*
České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2020, 58 p.
Supervisor: doc. JUDr. Roman Svatoš PhD.

Key words: criminology, Inquisition, Statement, Emotion, Memory

The bachelor thesis focuses on the topic of how emotions affect the memory trace. The emphasis is put on the memory trace of a witness during the interrogation. The main goal of the thesis is to determine whether emotions have an influence on the memory trace and how can they affect the quality of evidence, and moreover, how they affect the success rate of clarification in crime. The work presents the circumstances under which emotions can weaken the memory trace, or vice versa, strengthen it. The description also explains how to help a person to recall the memory trace during interrogation.

The practical part consists of two chapters. The first chapter delineates anonymous interviews with investigators of the Police of the Czech Republic, the second chapter describes representative cases that were emotionally demanding for witnesses.

Obsah

Úvod	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Úvod do kriminalistiky	11
3 Výslech	12
3.1 Stadia výslechu	12
4 Kriminalistická stopa	13
4.1. Obecné zákonitosti vzniku stop a jejich význam.....	13
4.2. Klasifikace kriminalistických stop	14
4.2.1 Materiální stopy	14
4.2.2. Mikrostopy	16
4.2.3. Paměťové stopy.....	16
5 Limbický systém.....	17
5.1 Amygdala a hipokampus	18
6 Paměť	19
6.1 Senzorická, krátkodobá a dlouhodobá paměť	19
6.1.1 Senzorická paměť	19
6.1.2 Krátkodobá paměť	20
6.1.3 Dlouhodobá paměť	20
6.2 Deklarativní a implicitní	21
6.3 Proces zapamatování a vybavování	21
6.4 Proces zapomínání	22
7 Emoce	23
8 Emoční paměť	24
9 Vlivy na výpovědi	26
10 Metodika bakalářské práce	28
10.1 Výzkumné otázky	29
10.2 Charakteristika výzkumného souboru	29
11 Výsledky výzkumného šetření.....	29

11.1 Řízené Rozhovory	29
11.1.1 Seznam kategorií	29
11.2 Vybrané případy	33
11.2.1 Seznam kategorií	34
Diskuse	43
Závěr	47

Úvod

Svou bakalářskou prací na téma „Emoční vliv na paměťové stopy“ jsem si vybrala z důvodu, že se jedná o vcelku nové a zcela neprobádané téma. Paměťové stopy jsou doposud neřešeným problémem kriminalistiky, který není nijak dále klasifikován. Emoce jsou pak důležitou složkou psychických dějů ovlivňující i naše fyziologické procesy. Spojením těchto dvou pojmů bych chtěla nejen poukázat na jejich vzájemný vztah, ale také zjistit, zda nějakým způsobem, ať už kladně či negativně, ovlivňují paměťovou stopu. Poté se zaměřím na aspekt, zda má vliv na to, co si zapamatujeme a posléze vybavíme. Závěr by pak měl přinést zjištění, jak mohou ovlivnit kvalitu výslechu.

Práce je rozdělena na dvě části, a to na část teoretickou a empirickou. Teoretická část je celkem rozdělena do sedmi kapitol. V první kapitole se budu věnovat úvodnímu představení kriminalistiky. V druhé kapitole pak popíši kriminalistické stopy, obecné zákonitosti jejich vzniku a klasifikaci stop. Ve třetí kapitole se již budu věnovat mozku, tedy limbickému systému a částem ovlivňující paměť a emoce. V kapitole čtvrté představím paměť, její klasifikaci a způsob zapamatování si a následné vybavení informací, poté budu také analyzovat emoce a emoční paměť. Sedmá, poslední, kapitola, bude pojednávat o emočním vlivu na výpověď.

Část empirická se bude skládat ze dvou částí. První část bude složena z rozhovorů s kriminalisty, druhá se pak bude týkat vybraných souvisejících případů trestných činů z praxe. Nakonec provedu komparaci obou částí s částí teoretickou.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Cílem této práce je zjištění, zdali mají emoce vliv na paměťové stopy, a jakým způsobem ve svém důsledku mohou ovlivnit kvalitu důkazů, potažmo jak ovlivňují úspěšnost při objasňování protiprávního jednání.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. První část je zaměřena na teoretickou část. Zde budu využívat jako zdroje především odbornou literaturu v oblasti kriminalistiky, dále pak lékařské články na téma emoce a paměť a v neposlední řadě psychologické knihy se zaměřením na emoce. V teoretické části bude provedena analýza těchto zdrojů. Část druhá je praktická část zabývající se výzkumem. Bude použita výzkumná strategie kvalitativní, bude použita metoda dotazování a data budou sbírána pomocí strukturovaného dotazníku. Tázáni budou vyšetřovatelé, kteří jsou příslušníci Policie České republiky Jihočeského kraje. V druhé části výzkumu bude využita kazuistika, kdy případy budou použity z vyšetřovacích spisů, z protokolů vybraných výslechů svědků, či obětí. Na závěr bude provedena komparace a diskuze, z níž bude vyvozen závěr a zjištění, zda byly naplněny cíle této práce.

2 Úvod do kriminalistiky

Přesná definice kriminalistiky není zcela vymezená, v odborné literatuře je definována mnoha způsoby. Definice vždy vycházela z kriminalistického předmětu, systému a z metod. Z hlediska objektivní stránky kriminalistiky se mezi relevantní případy řadí ty, které jsou trestným činem či přestupkem. Mezi objekty patří skutek trestného činu a osoba pachatele, stopy trestného činu a nositelé stopy, činnost orgánů činných v trestném řízení, odborníků a znalců při odhalování a vyšetřování trestných činů a při zkoumání stop.¹ Jedná se o události mající svůj vznik, příběh a následně zánik zanechávající za sebou určité stopy. Poznávání těchto událostí závisí na zákonitostech jejich projevů, který pak tvoří její předmět.²

Předmětem kriminalistiky je práce s kriminalisticky významnými informacemi, jež jsou zakódovány jednak v materiálních a paměťových stopách, a to jako výsledek počínání pachatele v prostředí, které svou činností určitým způsobem pozměnil, a jednak ve vědomí lidí, jež si zvláštního chování pachatele povšimli. Systém kriminalistiky je velmi flexibilní a v odborných literaturách jej můžeme najít ve více podobách.³ Zde systém rozdělíme do třech hlavních skupin, jak uvádí MUSIL⁴, a to na úvod do kriminalistické vědy, obecnou část kriminalistiky (kriminalistické učení o trestném činu, stopách, metodách) a nakonec zvláštní část kriminalistiky (metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů). Poslední částí, z níž vychází definice kriminalistiky, jsou kriminalistické metody. Tyto metody lze rozdělit do tří skupin: na obecné, speciální a specifické. Obecné metody se využívají ve všech oblastech vědeckého a praktického poznání, jedné se o pozorování, analýzu, syntézu, měření, srovnávání, indukci, dedukci, analogii a jiné. Speciální metody pak vychází z jiných vědních oborů, například z

¹ MUSIL. J., KONRÁD. Z., SUCHÁNEK. J. *Kriminalistika. 2.* přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004 s. 3.

² ŠIMOVČEK, I. *Kriminalistika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. s. 9-10.

³ Tamtéž, s. 10-11.

⁴ MUSIL. J. *Kriminalistika. 2.* přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 11.

fyzických, biologických, psychologických aj. Nakonec také specifické metody, které si vytvořila sama kriminalistická teorie pro poznání svého předmětu.⁵

3 Výslech

Jedna z nejstarších metod kriminalistiky. V současné době se jedná i o trestní vyšetřovací procesní úkon, pokud je použit v trestním řízení. Výslech je řízen a právně upraven v trestním řádu, jedná se proto o velmi často využívanou metodou.⁶

Pro kvalitní výslech je zapotřebí udělat si přípravu. Tu je možné rozdělit do více částí, jež se ovšem nakonec prolínají a doplňují. V přípravě je v první řadě důležité zjistit si informace o osobě vyslychané, dále si ujasnit předpokládanou dobu a délku výslechu, aby nedošlo k ovlivňování svědků, domlouvání se, a především, aby byla co nejlépe zachována paměťová stopa. Z taktického hlediska je třeba si také určit pořadí vyslychaných osob podle předpokládané důležitosti informací od vypovídajících osob. Konečnou fází přípravy je plán výslechu obsahující organizační postup.⁷

3.1 Stadia výslechu

V souladu s požadavky trestního řádu se rozlišují tři stadia. První stadium je úvodní. Zde se jedná o poučení osoby: o jejích právech, povinnostech a ověření totožnosti. Z taktického hlediska se zjišťují skutečnosti osobního života, vztahy k daným osobám a věcem. Je důležité navázat psychologický kontakt. Ve druhém stadiu souvislého líčení je cílem dosáhnout toho, aby vyslychaná osoba spontánně sdělila informace, které se dozvěděla a vnímala je. Z toho si pak následně vyslychající vytváří představu o osobnosti, inteligenci, typu paměti a vyjadřujících schopností vyslychaného. Zásadní význam má

⁵ STRAUS, J., PORADA, V. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. s. 12.

⁶ BOUKALOVÁ, H., GILLERNOVÁ, I., *Kapitoly z forenzní psychologie*. Praha: Karolinum, 2020. s. 172.

⁷ BOUKALOVÁ, H., GILLERNOVÁ, I., *Kapitoly z forenzní psychologie*. Praha: Karolinum, 2020. s. 172-173.

analýza výpovědi v průběhu výslechu. V posledním stadiu otázek a odpovědí probíhá doplňování odpovědí pomocí aktivního zapojení vyslychajícího.⁸

4 Kriminalistická stopa

Každý jev, či činnost probíhá v reálném čase a vyvolává v materiálním prostředí konkrétní změnu. Změny, jež nastanou, jsou pak chápány v kriminalistice jako stopy. Vznikají na místě činu zákonitě, bez vědomí a bez vůle pachatele, díky čemuž je zde možnost pachatele usvědčit a čin objasnit. Musí ovšem splňovat určité podmínky, jako příčinnou souvislost s touto událostí, existenci od svého vzniku až do zjištění a musí být vyhodnotitelná kriminalistickými metodami a prostředky. Stopy mají velkou hodnotu pro orgány činné v trestním řízení, pro poznávací činnost a získávání informací. Z toho důvodu věnuje této nauce kriminalistika značnou pozornost. Stopy mají pro ni totiž klíčový význam.⁹ Na místě činu vznikají ovšem i stopy, které vznikly před nebo po spáchání trestného činu. Je tedy prakticky nemožné zajištění veškerých stop na místě činu. V praxi je proto důležité zajistit pouze ty stopy, u nichž se předpokládá, že s nimi přišel pachatel do styku. Tyto stopy není však zcela snadné rozlišit, a proto se nezdá, že většinu zajištěných stop nelze pokládat za stopy kriminalistické.¹⁰

4.1. Obecné zákonitosti vzniku stop a jejich význam

Teorie vzniku stop má svůj původ ve filozofii. Jde o teorii, jež je založena na vzájemném a současném působení dvou nebo více objektů vedoucím ke vzájemnému předávání informací. Neustálým působením množství objektů dochází k velké řadě změn projevujících se např. přenosem jednotlivých materiálů mezi objekty či deformací objektů apod. Změny, které jsou podstatné pro kriminalistickou praxi, musí souviset s

⁸ BOUKALOVÁ, H., GILLERNOVÁ, I., *Kapitoly z forenzní psychologie*. Praha: Karolinum, 2020. s. 174-176.

⁹ ŠIMOVČEK, I. *Kriminalistika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. s. 38-40.

¹⁰ STRAUS, J. *Úvod do kriminalistiky*. 3. rozš. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. s. 82-83.

kriminalisticky relevantní událostí. Pro vyšetřování má kriminalistická stopa svůj význam, a to kriminalisticky-technický a kriminalisticky-taktický. Každá stopa má kriminalisticky-taktický význam spočívající v poskytování orgánům činným v trestním řízení (dále jen „OČTR“) informace o osobách a objektech, které se podílely na vyšetřované události (způsob provedení činnosti, psychologické a fyzické vlastnosti, motiv...). Pokud lze stopu využít k přímé identifikaci pachatele, jedná se o stopu s kriminalisticky-technickým významem, což však u většiny stop nelze.¹¹

4.2. Klasifikace kriminalistických stop

Podle využitelnosti v praxi a mechanismu vzniku stop se stopy dělí na dvě základní rozdělení, a to na stopy materiální a paměťové. Dříve byly ještě považovány za samostatný druh mikrostopy. Dnes se mikrostopy řadí pod stopy materiální.¹²

4.2.1 Materiální stopy

Jedná se o stopy mající původ v živé i v neživé přírodě kdekoliv mimo lidský mozek. Za pomoci kriminalistických metod jsou způsobilé poskytnou OČTR informace o vlastnostech a o podobě objektu, jenž danou materiální stopu vytvořil. Při splnění určitých vlastností je možné za pomoci materiálních stop individuálně identifikovat osoby a věci, či je alespoň přiřadit k příslušným skupinám.¹³

Materiální stopy lze rozdělit do mnoha dělicích systémů. Jeden ze způsobů dělení je podle druhu informací, jež stopy obsahují.

- a) Stopy obsahující vnější stavbu objektu – díky stopám obsahující základní informaci o vnější stavbě objektu, je možná individuální identifikace objektů. Mezi tyto stopy patří například stopy trasologické, balistické a daktyloskopické.

¹¹ MUSIL, J. KONRÁD. Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 61-75.

¹² RYBÁŘ, M. *Základy kriminalistiky*. 1. vyd., Dobrá Voda u Pelhřimova, Aleš Čeněk, 2001. s. 232.

¹³ MUSIL, J. KONRÁD. Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 81.

- b) Stopy obsahující vnitřní stavbu objektu – mezi tyto stopy patří stopy defektoskopické, biologické, chemické, pyrotechnické a další.
- c) Stopy obsahující funkční a dynamické vlastnosti – chůze, stopy hlasu, ručně psané písmo.
- d) Stopy obsahující sdruženou informaci – jedná se o kombinaci výše uvedených stop.

Řadí se sem například způsob chůze osoby nebo daktyloskopická stopa utvořená krví.¹⁴

Dalším kritériem pro rozdělení může být změna v materiálním prostředí při vytvoření stop. Podle toho se v praxi využívají různé metody a prostředky. Tyto skupiny jsou:

- a) Stopy vstřícné – na každém objektu se nachází informace i o druhém objektu, tzn., že odrážejí vzájemné působení. V praxi obvykle nese vlastnosti kriminalistické stopy jen jeden z objektů. S těmito stopami se setkáme například u dopravních nehod.
- b) Stopy plošné a plastické – rozdíl těchto stop nacházíme při způsobu jejich vzniku. V případě plošných stop není objekt deformován, zatímco u stop plastických ano. V podstatě lze říci, že plošné stopy jsou 2D a stopy plastické jsou 3D. Mohou tvořit stejné objekty, ale je rozdíl, pokud nalezneme otisk ruky na zdi, kdy se jedná o stopu plošnou, anebo otisk ruky v hlíně, tedy stopu plastickou. Práce se zajištěnými stopami probíhá dle příslušných metod.
- c) Stopy statické a dynamické – zde shledáváme podstatu v pohybu odráženého objektu vůči nositeli. Pokud je pohyb téměř nulový, mluvíme o stopách statických, v opačném případě jsou to stopy dynamické. Statické stopy ještě rozlišujeme na stopy navrstvení (nositeli byla přidána hmota) a stopy odvrstvení (hmota byla odebrána). Dynamické stopy třídíme na zhmoždění, sešinutí a rýhy, tyto stopy jsou časté v mechanoskopii a v balistice.
- d) Stopy periférní – podle nich lze zjistit tvar objektu, jsou to tak většinou stopy plošné a statické.

¹⁴ PORADA, V., STRAUS, V. *Kriminalistické stopy: teorie, metodologie, praxe*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 60-61.

- e) Stopy oddělení – stopa nemusí být vždy zachována v celku a na jednom místě. Jedná se tedy o části, jež po složení vytvoří celek.¹⁵

Materiální stopy můžeme rozdělit také na stopy latentní a viditelné. Latentní stopy jsou ty, jež jsou pro lidské oko běžně neviditelné a je zapotřebí použít například ultrafialové záření. Řadíme sem stopy daktyloskopické a odorologické, většina těchto stop spadá pod mikroskopy.¹⁶

4.2.2. Mikrostopy

Dříve tyto stopy stály samostatně, dnes je řadíme ke stopám materiálním. Na tyto stopy se klade stále větší důraz, vzhledem k rostoucímu rozvoji přírodních a technických věd. Odlišnosti těchto stop od normálních stop jsou rozpoznatelné na základě menšího obsahu hmoty nebo nízké koncentrace hmoty, či nepatrných geometrických rozměrů. Mohou být slabě viditelné až neviditelné. Z pachatelovy strany je tedy vytvoření mikroskopu prakticky nezjistitelné. Při vyhledávání a zkoumání těchto stop jsou pak zapotřebí přírodovědné a technické metody a prostředky.¹⁷

4.2.3. Paměťové stopy

Paměťová stopa, na rozdíl od stopy materiální, má svůj zrod v lidském mozku, a to díky vjemům, jež jsou jednotlivými lidskými smysly přenášeny do mozku, kde jsou poté zpracovány, dle určitých předpokladů, a následně fixovány. Hlavní lidské smysly, jež se uplatňují nejvíce, jsou zrak a sluch.

Bezesporu mají tyto stopy i materiální charakter, jelikož dochází ke změně biochemického složení jednotlivých buněk mozku, ovšem tyto změny nejsou doposud exaktně vyhodnotitelné. Ve vztahu ke kriminalistice a přímo ke kriminalistické taktice se

¹⁵ PORADA, V., STRAUS, V. *Kriminalistické stopy: teorie, metodologie, praxe*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. s. 92-93.

¹⁶ KONRÁD, Z., STRAUS, J., *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. s. 59.

¹⁷ STRAUS, J. *Úvod do kriminalistiky*. 3. rozš. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. s. 90.

tyto stopy využívají především při výslechu, rekonstrukci, konfrontaci a podobně. V kriminalistice se využívají převážně při portrétní identifikaci.¹⁸

Vznik paměťové stopy závisí nejen na dané osobě, ale i na působení objektů, nebo situacích, na smyslové buňky, tedy na vnímání smyslovými orgány. Vnímání těchto situací a objektů se odvíjí také od inteligence a pocitů člověka, na kterého působí (procesu uložení odrazu v paměti se budu detailněji věnovat v následující kapitole o limbickém systému člověka). Problémem těchto stop je fakt, že není možné všechno si zapamatovat, jelikož kapacita mozku je omezená a záleží na vlastnostech dané osoby značně ovlivňující schopnost vybavování. Další problém se týká paměťových stop, jež jsou závislé na vůli člověka. Daná osoba tudíž může rozhodnout, zda a co bude vypovídat a konkrétní informace může zamlčet, což souvisí s neopakovatelností paměťových stop.¹⁹

5 Limbický systém

Limbický systém je vzájemně propojená skupina mozkových center. Řadí se do něj část mozkové kůry a některé podkorové oblasti. Jedná se o evolučně mladší část mozku, která se vyvinula z čichových laloků prvních savců. V evoluci se zvětšila natolik, že nakonec obklopila horní konec mozkového kmene. Má podíl na řízení emocí, paměti a ovlivňuje činnost hypotalamu a vegetativního nervového systému. Některé části limbického systému mají svojí specifickou funkci.²⁰ Z důvodu, že se větší část vyšších mozkových center vyvinula z limbické oblasti, hraje emoční mozek v uspořádání nervového systému člověka ústřední roli. Kořen, z něhož vznikly vývojově mladší struktury, jsou emoční centra spojena prostřednictvím mnoha nervových vláken prakticky se všemi oblastmi šedé mozkové kůry, díky čemuž dostávají obrovskou moc ovlivňovat funkce ostatních částí mozku, například i centra racionálního myšlení.²¹

¹⁸ STRAUS, J., NĚMEC, M., *Teorie a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. s. 35 - 36.

¹⁹ STRAUS, J., *Úvod do kriminalistiky*. 3. rozš. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. s. 88-90.

²⁰ LANGMEIER, M., *Základy lékařské fyziologie*. Praha: Grada Publishing a.s., 2009. s. 279.

²¹ GOLEMAN, D., *Emoční inteligence*. Metafora, 2011. s. 21.

Limbický systém také spolupracuje na funkcích mající podstatu v přežití jedince. Podílí se například na sexuální aktivitě a motivaci, úzce pak spolupracuje s amygdalou, kde jsou uschované instinkty člověka. Nejprve ale hypotalamus zkontroluje danou situaci, zda není ohrožen život a podle toho pak rozhodne. Pokud není ohrožen život, vyšle signály do kognitivní části mozku a my můžeme rozumově reagovat na danou situaci, pakliže ovšem vyhodnotí situaci jako život ohrožující, vyšle signál do amygdaly.²²

5.1 Amygdala a hipokampus

Amygdala a hipokampus byly původně dvěma důležitými centry primitivního čichového mozku, jenž byl v průběhu evoluce vyvinut v mozkovou kůru. Dodnes tato centra zodpovídají za podstatnou část učení a procesu zapamatování. Amygdala je pak spíše centrem citů.²³ Hlavní strukturou odpovědnou za emoční paměť je považována právě zmiňovaná amygdala. Tento paměťový systém, jenž je nezávislý a vázaný na emoční prožitek, vzájemně spolupracuje s dalšími mozkovými strukturami, rovněž i s hipokampem, společně pak ovlivňují paměťovou stopu.²⁴ Amygdala má hlavní roli při tvorbě a ukládání vzpomínek s emocionálními událostmi. Z toho důvodu jsou pak reakce na podněty ve spojení s nepříjemnou událostí velmi rychlé a předbíhají reakce rozumové, tedy kognitivní, aniž bychom si to uvědomovali.²⁵ Poměrně často můžeme tedy jednat pod vlivem amygdaly, zatímco lépe informovaná část, tedy mozková kůra, která je ale pomalejší, pracuje na lepším plánu, jak se zachovat.²⁶ Obecně se podílí na zpracování emocí v různých situacích, ovlivňuje tak zaměřování pozornosti, emoční paměť a rozhodování.²⁷ Díky neurofyzilogii víme, že deklarativní paměť (fakta, údaje

²² BÉREŠ, M., *Kouč vlastního života*. Grada, 2013. s. 31 - 32.

²³ GOLEMAN, D., *Emoční inteligence*. Metafora, 2011. s. 23.

²⁴ HORT, J., MOKRIŠOVÁ I., VALIŠ M. *Cesk Slov Neurol N* 2012; 75/108(5): 546--551. *Emoční paměť- patofyziologie a klinické souvislosti*. 2012 [cit. 2021-01-26]. Dostupné z WWW: <<https://www.csnn.eu/casopisy/ceska-slovenska-neurologie/2012-52/emocni-pamet-patofyziologie-a-klinicke-souvislosti-38690/download?hl=cs>>

²⁵ BÉREŠ, M., *Kouč vlastního života*. Grada, 2013. s. 31-32.

²⁶ GOLEMAN, D., *Emoční inteligence*. Metafora, 2011. s.26.

²⁷ VÁGNEROVÁ, M., *Obecná psychologie - Dílčí aspekty lidské psychiky a jejich orgánový základ*. Praha: Karolinum, 2016. s. 266.

a události z minulosti) má sídlo v hipokampu a implicitní (nevědomé procesy) v amygdale. Hipokampus je také velmi důležitý v určování preferencí emočně příjemných míst a pachů. Obě tyto části mají tedy hlavní význam při regulaci a vzniku emocí, a to i v souvislosti s pamětí.²⁸

6 Paměť

Paměť je obecně vymezována jako způsobilost uchovat zažité a naučené, avšak také schopnost zapomínat, aby bylo možné přijmout nové.²⁹ Jedná se o funkci, díky níž si můžeme uvědomit sami sebe a kde máme uloženy všechny naše podmíněné reflexy, dovednosti, prožitky a další.

6.1 Senzorická, krátkodobá a dlouhodobá paměť

Podle časového schématu, paměť rozdělíme na senzorickou, krátkodobou a dlouhodobou paměť.³⁰

6.1.1 Senzorická paměť

Nová informace se zde udrží kolem 0,1 až 20 sekund. Ovšem tato krátká doba je dostačující k tomu, abychom z ní získali potřebnou informaci, dokonce bývá často i životně důležitou. Jako příklad si můžeme uvést následující situaci: pokud můžeme v provozu na silnici odbočit doleva, nebo jestli budeme muset zůstat vpravo, rozhoduje naše podvědomí na základě krátkého zhodnocení situace. Když se za okamžik sami sebe zeptáme, zda jsme se rozhlédli, už to nebudeme vědět. Senzorická paměť slouží jako ochrana mozku před ukládáním zbytečných informací z každodenního života. Teprve až po vyhodnocení informace jako relevantní, pokračuje informace do krátkodobé paměti

²⁸ MUDr. PÖTHE, P. *Emoční poruchy v dětství a dospívání: 2.*, doplněné a aktualizované vydání., Praha: Grada, 2013. s. 103.

²⁹ MASLOWSKI, N., ŠUBRT J., kol., *Kolektivní paměť*. Praha: Karolinum, 2014. s. 21.

³⁰ JIRÁK, R., HOLMEROVÁ, I., BORZOVÁ, C., *Demence a jiné poruchy paměti*. Praha: Grada, 2009. s. 13.

a dochází k jejímu dalšímu zpracování. V podstatě lze říci, že sensorická paměť je jen těžko trénovatelná.³¹

6.1.2 Krátkodobá paměť

Pro příjem informací a komunikaci s okolím je klíčová dobrá krátkodobá paměť. Oproti sensorické paměti se zde ukládají informace jako chemické procesy odeznívající až po několika minutách. Toho se využívá u běžných a časově nenáročných každodenních činností jako například při posílání textové zprávy nebo nakupování. Pokud budeme schopni hovořit o těchto vykonaných činnostech i za několik minut, uložili jsme si danou věc do krátkodobé paměti. V průměru umí přijmout sedm dojmů a na několik sekund nebo minut je uložit. Pokud si napíšeme seznam věcí, jenž následně ztratíme, s největší pravděpodobností si vzpomeneme především na první a poslední položku, jelikož prostřední pozice zatěžují mozek hned dvakrát.³²

6.1.3 Dlouhodobá paměť

Je třeba převést informace ze sensorické a krátkodobé paměti, abychom docílili uložení informace do paměti dlouhodobé. Někdy však není snadné informaci znovu najít, jelikož už nedokážeme najít správné heslo, které by nás k ní zavedlo, anebo se jedná o přirozený proces zapomínání. Abychom tomuto procesu zabránili, je dobré propojovat si jednotlivé informace a neustále opakovat naučené látky.³³

³¹ KOLEKTIV AUTORŮ., *Velká kniha technik učení, tréninku a paměti a koncentrace*. Praha: Grada, 2009. s. 72.

³² KOLEKTIV AUTORŮ., *Velká kniha technik učení, tréninku a paměti a koncentrace*. Praha: Grada, 2009. s. 73.

³³ Tamtéž. s. 74.

6.2 Deklarativní a implicitní

Paměť můžeme rozdělit podle více hledisek, ale další, jež řadíme mezi základní dělení, je paměť deklarativní a implicitní.³⁴

Deklarativní paměť je ta, jíž je možné si uvědomovat a vybavit si díky ní uchované vzpomínky a dané znalosti. Ke vztahu k deklarativní paměti se vážou ještě dva typy paměti, a to sémantická a epizodická paměť. Sémantická paměť není vázaná na čas a prostor a obsahuje obecné znalosti (fakta, vědomosti, pojmy a vztah mezi nimi). Na druhou stranu pro epizodickou paměť hraje čas hlavní roli, jelikož uchovává informace o tom, co, kde a kdy se stalo.³⁵

Implicitní paměť je především na nevědomé úrovni, je ovlivněná předchozím jednáním a zkušenostmi. Obsahy této paměti nelze vyjádřit slovy. Do této paměti tedy zařazujeme emoční paměť.³⁶

6.3 Proces zapamatování a vybavování

V první fázi dochází k přeměně sensorických informací do podoby mentálních reprezentací, jež jsou smysluplné pro psychiku. Tento proces ovlivňuje pozornost, jež se koncentruje na důležité informace. Informace neúplné nebo pro nás nesrozumitelné se jen

³⁴ HORT, J., MOKRIŠOVÁ I., VALIŠ M. *Cesk Slov Neurol N* 2012; 75/108(5): 546--551. *Emoční paměť- patofyziologie a klinické souvislosti*. 2012 [cit. 2021-01-26]. Dostupné z WWW: <<https://www.csnn.eu/casopisy/ceska-slovenska-neurologie/2012-52/emocni-pamet-patofyziologie-a-klinicke-souvislosti-38690/download?hl=cs>>

³⁵ HORT, J., MOKRIŠOVÁ I., VALIŠ M. *Cesk Slov Neurol N* 2012; 75/108(5): 546--551. *Emoční paměť- patofyziologie a klinické souvislosti*. 2012 [cit. 2021-01-26]. Dostupné z WWW: <<https://www.csnn.eu/casopisy/ceska-slovenska-neurologie/2012-52/emocni-pamet-patofyziologie-a-klinicke-souvislosti-38690/download?hl=cs>>

³⁶ HORT, J., MOKRIŠOVÁ I., VALIŠ M. *Cesk Slov Neurol N* 2012; 75/108(5): 546--551. *Emoční paměť- patofyziologie a klinické souvislosti*. 2012 [cit. 2021-01-26]. Dostupné z WWW: <<https://www.csnn.eu/casopisy/ceska-slovenska-neurologie/2012-52/emocni-pamet-patofyziologie-a-klinicke-souvislosti-38690/download?hl=cs>>

velmi těžko ukládají kvalitním způsobem. Pro ukládání informací je taky velmi důležitý aktuální stav člověka, jeho zkušenosti, motivace a porozumění. Proces kódování probíhá náhodně i záměrně.³⁷

V dalších procesech dochází k uchování zakódované informace na různě dlouhé časové období. Informace jsou následně různě selektovány a zpracovávány a řazeny k novým souvislostem. Ovlivnit ji lze pouze učením.³⁸

Nakonec proces vybavování. Jedná se o znovu vyvolání informace z paměti do vědomí. I zde se může jednat o náhodný nebo cílený proces. Máme tři stupně vybavování. První stupeň, kde dochází k samovolnému vybavení informací na základě podobného nebo stejného podnětu. Poté následuje stupeň, kde si je jedinec schopen vybavit informaci do vědomí, aniž by k tomu potřeboval vnější podnět. Nakonec stupeň, kde dochází k samovolnému vybavení informací (vzpomínky).³⁹

6.4 Proces zapomínání

Zapomínání nastává v momentě, kdy nejsme schopni vzpomenout si na znalosti nebo fakta. Při nedostatečném přemýšlení a zopakování přijatých informací dochází snadno ke ztrátě informací z paměti. Nejde však pouze jen o záporný znak. Některé informace se časem stávají zbytečné, a tak je třeba proces zapomínání, aby bylo místo pro informace nové. Zapomínání je značně ovlivněno zdravím a věkem dané osoby a také je podstatné, o jaký materiál se jedná. V případě, kdy má pro nás daná informace smysl a důležitost, budeme na ni zapomínat pomaleji. Značně zapomínání ovlivňuje i vzdělání člověka. Ve smyslu toho, jak moc svou paměť cvičí a používá. Samozřejmě také v procesu zapomínání hraje značnou roli emoční rozložení člověka.

³⁷ PUGNEROVÁ, M., A KOL. *Psychologie pro studenty pedagogických oborů*. Praha: Grada, 2019. s. 15.

³⁸ Tamtéž s.16.

³⁹ Tamtéž s. 16.

7 Emoce

Dříve byl význam emocí velmi opomíjen, až v posledních desetiletí jsou chápány jako velmi významné procesy či systémy, jež jsou pro vývoj člověka na stejné úrovni jako například vývoj rozumových či tělesných činností.⁴⁰ Vznik emocí byl vyvolán v průběhu evoluce jako procesy hodnocení životního významu situací a příprava jejich fyzického zvládnutí. Již v průběhu vývoje organismů byly primárně složkou instinktů.⁴¹ Emoce můžeme chápat jako postoje ke skutečnosti, k vnitřním i vnějším podnětům nebo prožitkům. Jsou výpovědi organismu o stavu, v němž se nacházíme. Emoce a tělo jsou vzájemně propojeny, jedno tedy ovlivňuje druhé a naopak. Reagují mezi sebou a v případě negativních emocí je možné dojít i k poškození těla, emoce pozitivní jsou naopak zdraví prospěšné. Šíření emocí mezi lidmi není pouze na viditelné úrovni, ale především podvědomě, aniž bychom si to plně uvědomovali. Víceméně by se dalo říci, že se vymykají kontrole, jsou ovšem velmi snadno nakažlivé, tedy přenosné z jednoho člověka na druhého.⁴²

Emoce lze dělit z více hledisek. Například podle intenzity a délky trvání do tří skupin, a to na afekty, nálady a vášně. Afekty jsou velmi intenzivní a krátkodobé záležitosti vyznačující se nedostatkem racionální kontroly jednání. Nálady jsou na druhou stranu méně intenzivní, ovlivňují například pozornost a paměť, ale jsou to dlouhodobější emoce. Třetí skupina vášně jsou intenzivní a dlouhodobé a často ovlivňují celého člověka a jeho jednání.⁴³

Většina psychologů zastává názor, že existují základní emoce, jež nazývají primární a celá řada sekundárních, jež jsou odvozeny.⁴⁴ Mezi základní emoce patří:

⁴⁰ ŠOLCOVÁ, P., I., *Emoce*. Praha: Grada, 2018. s 7.

⁴¹ VÁGNEROVÁ, M., *Obecná psychologie- Dílčí aspekty lidské psychiky a jejich orgánový základ*. Praha: Karolinum, 2016. s. 304.

⁴² SUCHÝ, J., NÁHLOVSKÝ, P., *Pozitivní emoce*. Praha: Grada, 2012. s. 20.

⁴³ JIRÁK, R., HOLMEROVÁ, I., BORZOVÁ, C., *Demence a jiné poruchy paměti*. Praha: Grada, 2009. s 15.

⁴⁴ PUGNEROVÁ, M., A KOL. *Psychologie pro studenty pedagogických oborů*. Praha: Grada, 2019. s 44.

Strach: jedná se o reakci vyvolávající mobilizaci organismu kvůli nebezpečí, které právě probíhá nebo hrozí.

Úzkost: pocit, u něhož si člověk není jist, co ho způsobilo, ale z nějakého důvodu se cítí špatně. Subjektivně je hůře snesitelný než strach a trvá delší dobu.

Hněv: jedná se o negativní emoci, jež by se neměla zadržovat, v určitých situacích může být dokonce i nápomocna. Vyjadřuje pocit nespravedlnosti a záměrně působené újmy.

Radost: naopak velmi pozitivní emoci je radost vznikající v momentě, kdy dosáhneme úspěchu či konkrétních cílů. Je subjektivní podle toho, jak moc je velký impulz od toho, kdo potřebuje, aby tento pocit nastal.

Smutek: vzniká z důvodu nějaké ztráty nebo jen její představy. Člověk pak prožívá negativní emoce a negativní očekávání z budoucnosti. Zaniká chuť k veškerým aktivitám a vytrácí se zájem.

A dále pak komplexní city vznikající především ve vztahu k blízkým osobám, včetně nás samotných. Mezi ně patří například:

Láska: cit mající mnoho podob. Jde o hluboké citové zaujetí a sympatie.

Pocit viny: pokud člověk nedostojí morálním normám, má takzvaný pocit viny. Způsobuje výčitky svědomí.

Nenávist: protiklad lásky. Hluboce prožívaný odpor a nepřátelství vůči objektům.⁴⁵

8 Emoční paměť

Emoce upravují všechny fáze paměťových procesů. Mají vliv na zapamatování, vybavování poznatků a usnadňují ukotvení paměťových stop. Důvodem je, že s největší pravděpodobností jde o významnou informaci se silným emočním nábojem. Probíhá to tak díky limbickému systému nacházející se v našem mozku, a to především díky již zmiňovanému hipokampu a amygdale.⁴⁶

⁴⁵ PUGNEROVÁ, M., A KOL. *Psychologie pro studenty pedagogických oborů*. Praha: Grada. 2019. s. 44-45.

⁴⁶ VÁGNEROVÁ, M., *Obecná psychologie- Dílčí aspekty lidské psychiky a jejich orgánový základ*. Praha: Karolinum, 2016. s. 317.

Emoční paměť se rozděluje do dvou systémů: na paměť emoční vědomou, která je zprostředkovávaná hipokampem a na emoční odpověď, za níž je zodpovědná amygdala. Oba jsou ovšem nezávislé systémy, avšak se navzájem ovlivňující, nicméně každý plní svou funkci v průběhu emoční situace. Amygdala má schopnost jednak ovlivnit vyvolání, a jednak uložení vzpomínek, které jsou závislé na hipokampu. Podobným způsobem může hipokampus přetvářící explicitní vzpomínku na událost, ovlivnit vybavení paměťové stopy závislé na amygdale.⁴⁷ Hipokampus má na starost zapamatování prostých faktů a amygdala uchovává vzpomínky mající citové zabarvení daných skutečností, například pokud se staneme svědky loupežného přepadení v obchodním domě, tak si díky hipokampu zapamatujeme, jak pachatelé vypadali, jak vypadal obchodní dům a podobně. Ze strany amygdaly v nás utkví úzkostliví pocit pokaždé, kdy půjdeme kolem místa činu za podobných okolností. Je tedy jasné, že silné emoce, ať už negativní či pozitivní, si zapamatujeme snadněji nežli emoce neutrální. Abychom si zapamatovali vjemy s intenzivním a citovým zabarvením obzvláště intenzivně, využívá mozek propracovaný mechanismus, díky němuž pomocí svých částí, nervů, hormonů a dalších komunikuje s celým tělem podle informací přijatých z vnějšího okolí.⁴⁸

Nejde pouze o množství uložených informací, ale rovněž o to, jak přesně si danou informaci člověk zapamatuje. Záleží také na naší soustředěnosti v určitých situacích, což ovlivňuje emoční nabuzení – tedy jeho intenzitu. Lidé se nemohou soustředit úplně na všechno, proto když dojde k nějaké nehodě či přepadení, pamatujeme si to, co bylo v dané situaci pro nás nejvíce emočně významné. Vybavíme si detailněji, co se přímo stalo, kdy se to stalo, kdo nehodu způsobil, anebo přímo daného útočníka přepadení. Dále také, jaké pocity jsme prožívali, nicméně už si nevybavíme, jestli byl ještě někdo další na ulici, jaké auto projelo kolem a podobně. Vyřazování vzpomínek, které si uchovat či ne, závisí na

⁴⁷ HORT, J., MOKRIŠOVÁ I., VALIŠ M. *Cesk Slov Neurol N* 2012; 75/108(5): 546--551. *Emoční paměť- patofyziologie a klinické souvislosti*. 2012 [cit. I2021-01-26]. Dostupné z WWW: <<https://www.csnn.eu/casopisy/ceska-slovenska-neurologie/2012-52/emocni-pamet-patofyziologie-a-klinicke-souvislosti-38690/download?hl=cs>>

⁴⁸ GOLEMAN, D., *Emoční inteligence*. Metafora, 2011. s 29.

významu daného dění a na emocích, které vyvolává, což se mnohdy může stát pro kriminalisty, získávající výpovědi pro vyřešení případu, stěžejní situací.⁴⁹

9 Vlivy na výpovědi

Jedním z důkazních prostředků, jež trestní řád připouští, je právě výpověď. Pojem výpověď je možné popsat jako sdělení vyslychané osoby, jež osoba pronesla v průběhu vyslychání. Při získávání výpovědi je důležitá celková atmosféra při provádění jednotlivých kriminalistických metod.⁵⁰ Mezi předměty výpovědi se řadí všechny skutečnosti související s trestným činem nebo jinou kriminalisticky relevantní událostí.⁵¹ Závisí také na věku jedince, inteligenci, pohlaví, duševním zdraví a samozřejmě na emočním rozpoložení mající vliv na paměť, a tedy i na vybavování.⁵² A právě vlivem emocí na paměť u vyslychaných se zabývá tato práce.

Jak již bylo zmíněno, emoce mají značný vliv na paměťovou stopu, z čehož plyne i vliv na výpověď. Emoce jsou schopnost reagovat na různé podněty, a to za doprovodu fyziologických reakcí, čímž jsou tak i propojeny s psychickými funkcemi. Je tedy dobré znát jejich vlastnosti a vědět, jak nás mohou ovlivňovat, jelikož podvědomí nám mnohdy ukáže více než vědomí, a to může být pro práci kriminalistů při získávání výpovědi velmi prospěšné.⁵³

Vazby mezi emocemi a pamětí jsou předmětem psychologických zkoumání a jejich vzájemné vztahy nejsou vůbec jednoduché. Jelikož emoce jsou rozhodující pro důležitost informace, závisí pak na nich, zda se informace v paměti vůbec uloží, a na jak dlouhou dobu. Z tohoto hlediska je tedy velmi důležité získat výpovědi co nejdříve od doby, kdy

⁴⁹ VÁGNEROVÁ, M., *Obecná psychologie- Dílčí aspekty lidské psychiky a jejich orgánový základ*. Praha: Karolinum, 2016. s 318.

⁵⁰ HEJDA, J., A KOL. *Vybraná témata kriminalistiky a trestního práva*. Praha: Oeconomica, 2007. s. 92.

⁵¹ KAŠPAR, K., *Kriminalistika- vybrané problémy II.* Praha: VŠ regionálního rozvoje, 2014. s 73.

⁵² ČÍRTKOVÁ, L., *Policejní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. s. 72.

⁵³ PUGNEROVÁ, M., A KOL. *Psychologie pro studenty pedagogických oborů*. Praha: Grada, 2019. s. 21.

došlo k trestnému činu.⁵⁴ Závisí také na podmínkách, při nichž se dané informace vybaví. Bylo provedeno mnoho výzkumů, kde se psychologové snažili zjistit, jakou roli hraje naše nálada ve chvíli zapamatování si a v okamžiku, kdy si máme něco vybavit. Výzkumy ukázaly, že si člověk lépe vzpomene ve chvíli, kdy má navozenou stejnou náladu jako v okamžiku, kdy si měl danou věc zapamatovat. V případě dobré nálady si lépe vybavíme pozitivní události a stejně tak i naopak. Pro lepší vybavení by tedy bylo dobré navodit dané osobě při získávání výpovědi stejnou náladu, jakou asi měla v průběhu trestného činu. Je to však velmi individuální a je třeba dbát na momentální stav dané osoby, jelikož by v některých případech mohlo dojít spíše k rozrušení, a to by pro kriminalisty znamenalo negativní výsledky. Jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách, důležitý je i takzvaný emoční náboj, čím silnější emoce, tím více si budeme pamatovat. Je tedy jasné, že pokud se dostaneme do emočního vypětí a někdo nás například ohrozí, ublíží nám, anebo se bude jednat o osoby, věci či zvířata, k nimž máme nějaké citové vazby, budeme si pamatovat dlouhodobě více detailů.⁵⁵ Emociogenní zážitky se tedy vybavují lépe než data neosobní, jelikož slouží k subjektivně významným životním situacím, více o nich přemýšlíme.⁵⁶ Pokud je to možné, tak by bylo vhodné při vedení výslechu vyslychané osobě připomenout onu situaci co nejpodrobněji, aby si ji pak mohla lépe vybavit.

Na straně druhé mohou emoce výpovědi také znehodnotit. Pokud situaci vnímáme jako neutrální nebo negativní, v kriminalistických případech půjde kupř. převážně jen o situace negativní, je s pamětí méně propojena. Ovšem vzhledem k tomu, že emoce jsou velice složitá záležitost, tak v momentě, kdy je míra intenzity emocí naopak příliš vysoká, může dojít k oslabení paměti, ať už se jedná o emoce pozitivní či negativní. Díky tomu si osoba při podávání výpovědi nemusí vzpomenout ani na dobře známé informace. Některé emoční zážitky mohou být tak traumatické, že jsou vytěsněny do nevědomí a odtud mohou být vybaveny pouze, když je s nimi spojená emoce zmírněná. Tento proces slouží

⁵⁴ VYSEKALOVÁ, J., *Emoce v marketingu*. Praha: Grada, 2014. s. 33.

⁵⁵ BRABENEC, L. [online], *Paměť a emoce*. 2015, [2021-07-02] Dostupné z WWW: <<https://www.mentem.cz/blog/pamet-a-emoce/>>

⁵⁶ VYSEKALOVÁ, J., *Emoce v marketingu*. Praha: Grada, 2014. s. 33.

v podobných případech pro lepší zvládnutí emoční situace.⁵⁷ Z předchozích výzkumů je známo, že v těchto vypjatých situacích se mnohem více soustředíme na detaily a máme značně zúženou pozornost. Když bychom tedy při výpovědích chtěli popsat děj události, přítomné osoby a okolnosti, budeme schopni popsat přímo pachatele, použitou zbraň či nějaký detail mající přímou spojitost s naším emočním rozpoložením. Z důvodu silných emocí a tím zúžené pozornosti si nebudeme moci vybavit okolnosti, případné další komplice a tak dále. Z toho důvodu nemusí být výpověď plnohodnotná, za což mohou právě emoce. Lépe si díky nim zapamatujeme detaily z daných událostí, ale více nám dá zabrat vytvořit si z toho celkový obraz.⁵⁸

10 Metodika bakalářské práce

Ve výzkumné části této práci byla použita strategie kvalitativní. Jako metoda bylo použito dotazování a technika sběru dat řízené rozhovory. Osobní rozhovory, díky kterým byla získávána potřebná data, byly vedeny s vyšetřovateli vykonávajícími profesi u Policie České republiky v Jihočeském kraji. V rozhovoru bylo tázáno na devět předem připravených otázek. První čtyři otázky se přímo týkaly mé práce, další čtyři otázky byly doplňkové. V první řadě byly zjištěny identifikační údaje, pohlaví, věk, doba služebního poměru a pozice. Rozhovor byl poté veden podle subjektivního vnímání jednotlivých respondentů. Otázky se zaměřovaly na vnímání a práci s emocemi jednotlivých respondentů, při vyslýchání osob a následně využití jejich vlivu na paměťovou stopu. Všichni respondenti byli předem informováni, že rozhovory budou zachovány v anonymitě a že použitá data budou využita pouze pro tuto práci. Před poskytnutím rozhovorů všichni respondenti s těmito podmínkami souhlasili a podepsali kvalifikovaný souhlas.

V druhé části byly použity případy z praxe vyšetřovatelů, v nichž byly vyslýchány osoby velmi emočně zasaženy. Získávání informací proběhlo ze získaných protokolů z výslechu.

⁵⁷ VYSEKALOVÁ, J., *Emoce v marketingu*. Praha: Grada, 2014. s. 33-34.

⁵⁸ BRABENEC, L. [online], *Paměť a emoce*. 2015 [2021-07-02] Dostupné

z WWW: <<https://www.mentem.cz/blog/pamet-a-emoce/>>

10.1 Výzkumné otázky

1. Jaký vliv mají emoce na paměťové stopy?
2. Jak mohou emoce ve svém důsledku ovlivnit kvalitu důkazů a potažmo úspěšnost při objasňování protiprávního jednání?

10.2 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor byl vytvořen z oslovených příslušníků Policie České republiky. Ve výzkumném souboru jsou vybráni respondenti s různou dobou služebního poměru a z jiných pracovních pozic. Všichni respondenti souhlasili s poskytnutím rozhovorů.

11 Výsledky výzkumného šetření

Získaná data jsou rozdělena do dvou podkapitol, a to na rozhovory uspořádané v tabulkách a vybrané případy z výsledků emočně zasažených osob, které budou také uspořádány do kategorizovaných tabulek.

11.1 Řízené Rozhovory

Řízené rozhovory byly utvořeny ze získaných dat od tří vybraných vyšetřovatelů, jimiž jsou příslušníci Policie České republiky.

11.1.1 Seznam kategorií

Získaná data jsou za účelem větší přehlednosti rozřazena do kategorií vypsané níže. Na každou kategorii připadá jedna tabulka, která je rozdělena do řádků podle respondentů a sloupcovitě podle použitých otázek.

Kategorie 1	Identifikace respondentů
Kategorie 2	Výzkumné otázky
Kategorie 3	Doplňující otázky

Tabulka č. 1 identifikace respondentů

	Pohlaví	Věk	Doba služebního poměru	Pozice
R1	Muž	50 let	29 let	Vyšetřovatel
R2	Žena	45 let	22 let	Vyšetřovatelka

V této tabulce jsou představeni respondenti. R1 byl muž, kterému je 50 let a ve služebním poměru u Policie České republiky je 29 let. R2 byla žena ve věku 45 let, která je ve služebním poměru 22 let. Oba respondenti jsou na pozici vyšetřovatele.

Tabulka č. 2: Výzkumné otázky

	R1	R2
1) Jaký vliv mají emoce na paměťové stopy?	Někdy mohou mít i malý, vzhledem k očekávání, ale určitě mají.	Určitě ovlivňují kvalitu paměťové stopy. Individuálně a na základě emočního zbarvení.
2) Jak mohou emoce ve svém důsledku ovlivnit kvalitu důkazů a úspěšnost při objasňování protiprávního jednání?	Například znásilněná oběť může vypovědět perfektní výpověď, anebo naopak, kvůli posttraumatickým poruchám.	Podle emočního podílení se na určité události. Dále záleží na době, kdy může dojít ke zkreslení emocí vůči dalším zúčastněným. Musí se s tím počítat při posuzování výpovědní hodnoty.

V této tabulce jsou zaznamenány výzkumné otázky a odpovědi respondentů. R1 i R2 se shodli, že emoce rozhodně mají vliv na paměťovou stopu. Podle R1 mohou mít vliv někdy i menší, než se předem očekávalo. R2 dodává, že záleží na úrovni paměťových procesů jednotlivce, a též na tom, jak moc je daná událost emočně zbarvená. Podle toho pak dochází k lepšímu zapamatování a následnému vybavení paměťové stopy i s odstupem času. Na druhou otázku: Jak mohou emoce ve svém důsledku ovlivnit důkazy a úspěšnost při objasňování protiprávního jednání R1 odpověděl, že vliv být vůbec nemusí, anebo naopak může být velký kvůli posttraumatickým poruchám. Podle R2 záleží na emočním podílení se na dané události a na vztazích mezi dalšími zúčastněnými, které mohou hodnoty ve výsledku ovlivňovat a s tím je třeba počítat.

Tabulka č. 3 : Doplnující otázky

	R1	R2
1) Je možné, podle Vašeho názoru ovlivnit emoce vyslychané osoby a pokud ano, jakým způsobem?	Určitě ano, odložením, změnou místa, využitím specialistů.	Je to až žádoucí. Člověk může být negativně naladěný vůči policii obecně, s tím je třeba pracovat. Otázka je široká, záleží na prospěšnosti emocí.
2) Zjistíte, v jakém emočním rozpoložení je osoba před a v průběhu výslechu?	Ano, dle okolností případů, výslechu. Zjištění ze spisů.	Ano, k výslechu je třeba přistupovat individuálně. Pozorovat osobu před samotným výslechem. Vyvarovat se nevhodnému chování. (ironie, nadřazenost...)

3) Je toto téma pouze v kompetenci psychologů nebo je dobré, aby bylo toto téma řešeno i mezi kriminalisty?	Patří to do metod vyšetřování trestné činnosti.	Emoce člověka je třeba brát velmi vážně a umět s nimi pracovat.
4) Je pro kriminalisty důležité znát a umět použít kriminalistické taktiky při získávání informací od vyslychané osoby?	Ano, navozením příjemnější atmosféry pro ulehčení a podpoření paměťové stopy.	Ano, zohlednit specifika výslechu. Zvolit přístup dle vyslychajících osob (děti, senioři, dospělí...)
5) Jaké školení podstupují kriminalisté, kteří provádějí vyslychání osob?	Obecné, v rámci vzdělávacího cyklu. Specializace mládež, drogy...	V mém případě speciální kurzy na výslech mládeže.
6) Měl byste zájem o školení na toto téma?	Ano.	Ano.
7) Napomohly by větší znalosti v tomto oboru, k úspěšnosti při objasňování TČ?	Ano, ale minimálně.	Obecně je důležité zvyšování odborných znalostí k tomuto výkonu. Výslech je důkazem v trestním řízení, jeho provedení se tedy odráží na celkové kvalitě trestného řízení.

Respondenti byli dále tázáni na doplňující otázky přibližující vztah mezi emocemi a pamětí, především pak v souvislosti s vyslycháním osob. Podle R1 i R2 lze ovlivnit emoce vyslychané osoby. R2 zdůraznila, že je to až žádoucí. R1 odpověděl, že je toho možné docílit pomocí změny místa výslechu nebo oslovením specialistů. R2 je názoru, že vyslychaná osoba musí získat především respekt a důvěru k vyslychajícimu vyšetřovateli. U některých osob je znatelný negativní postoj k policii vůbec a ten je třeba zmírnit. Dále R2 uvádí, že některé emoce jsou prospěšné a některé ne, s tím vším je třeba

počítat a podle toho pracovat, aby výpovědní hodnota byla co nejlepší. Před samotným zahájením vyšetřování R1 i R2 zkoumají, jakým způsobem jsou vyslychané osoby emočně naladěni. Podle R1 je možné stav předvídat již z okolností události nebo ze spisů. R2 pak uvádí, že před samotným výsledkem zjišťuje pomocí pozorování a hovorů, v jakém stavu se vyslychaná osoba nachází a dle toho pak přistupuje ke každému individuálně a se slušným chováním. Důležitý je tak podle R2 celkový přístup vyšetřovatele, vyvarovat se ironii, zneužívání, podceňování a nadřazenosti. R1 i R2 se shodují na tom, že dané téma není v kompetenci pouze psychologů, ale je důležité i pro vyšetřovatele. R1 dodává, že to patří do metod vyšetřování trestné činnosti. R2 odpověděla, že vzhledem k výše napsanému, je třeba brát emoce člověka velmi vážně a umět s nimi pracovat. Co se týká použití psychologických taktik, R1 i R2 se shodují na důležitosti znalostí v tomto oboru. R1 vidí prospěšnost v možnosti navození příjemnější atmosféry a tím podpoření paměťové stopy. R2 pak zase zohledňuje specifika výsledku, jakož jsou individuální přístupy k jednotlivým skupinám (výslech dětí, dospělých nebo seniorů). Z psychologického hlediska jsou vyšetřovatelé vzdělávání v rámci obecných vzdělávacích cyklů. Dále jsou pak vzdělávání v dalších specializacích, například R2 se účastní specifických kurzů orientovaných na mládež. Oba respondenti by měli zájem o školení týkající se emocí, ale vzhledem k časovému vytížení R1 odpověděl, že to v současné chvíli není možné. Poslední otázka směřovala k tomu, jestli by prohloubení těchto znalostí, napomohlo k úspěšnosti při objasňování trestných činů. Podle R1 ano ale minimálně. První, co totiž potřebují získat, jsou základní informace, jež většinou osoba poskytne, a to je pro objasnění a dopadení pachatele dostačující. R2 odpověděla, že je třeba obecně zvyšovat odborné znalosti pro výkon práce vyšetřovatele. Vzhledem k tomu, že procesně pořízený výslech obviněného, svědka či oběti trestného činu je důkazem v trestním řízení, jeho kvalitní provedení se vysokou měrou podílí na celkové kvalitě trestního řízení.

11.2 Vybrané případy

Z poskytnutých protokolů z výsledků, které byly provedeny vyšetřovateli, byly vybrány události (případy), v nichž jsou znatelné emoční zasažení. Hlavním důvodem emočních projevů je především důvod, že se jednalo o oběti, jež byly zaprvé osoby blízké a zadruhé osoba, která se stala přímo obětí trestného činu.

11.2.1 Seznam kategorií

Stejně jako u řízených rozhovorů jsou i zde případy rozděleny do kategorií, jež jsou vypsané níže. Každá kategorie obsahuje svou tabulku, kde jsou data rozřazena podle třech případů a druhů kategorie.

Kategorie 1	Obecný přehled
Kategorie 2	Vztahy mezi osobami a popis události
Kategorie 3	Informace o výsledku a emoce při výsledku
Kategorie 4	Detaily emočního zasažení

Tabulka č. 4: Obecný přehled

	Oběti	Skutek TČ	Datum spáchání TČ
P1	Muž	Vražda	25.4. 2019
P2	Žena	Vloupání a vražda	21.3.2020
P3	Starší žena 80+	Vloupání, loupež a znásilnění	14.6. 2020

Tabulka představuje obecné informace z vybraných případů. Ze tří vybraných skutků, které se staly, byli oběťmi jeden muž P1, žena P2 a starší žena P3. Ve druhém sloupci P1 se jednalo o zločin vraždy, v P2 o zločin vloupání a vraždy a v P3 došlo ke zločinu vloupání, loupeže a ke znásilnění. Ve třetím sloupci tabulky, jsou sepsány data, kdy došlo ke spáchání jednotlivých trestných činů. V P1 došlo k trestnému činu 25. dubna 2019, v P2 21. března 2020 a poslední P3 se stal 14. června 2020. Data jsou důležité pro znázornění časového úseku, jenž uběhl od spáchání trestného činu k podání výpovědi. Data provedení výsledku jsou zaznamenány v tabulce č. 6.

Tabulka č. 5: Vztahy mezi osobami a popis události

	Vztahy mezi obětí a pachatelem	Předcházení TČ	Samotný TČ
P1	Pachatel zavraždil bratra své přítelkyně.	Dlouhodobé neshody při společném bydlení.	Vyvrcholení hádek. Přítel ženy při hádce ubodal jejího bratra.
P2	Ženu zavraždil její přítel.	Po narození syna dovedla přítele ženy žárlivost k hádkám a následně k rozchodu. Muž ženě vyhrožoval.	Muž se vloupal do bytu, kde bydlela matka s dcerou (přítelkyní bývalou) a jejich syn. V hádce ženu ubodal.
P3	Neznámý pachatel	Muž si zřejmě vyhlídl starší ženu, jelikož žila sama.	Po vloupání, vyžadoval s ženou pohlavní styk a ženu okradl.

Tato tabulka už více specifikuje vybrané případy. První sloupec upřesňuje vztahy mezi pachatelem a obětmi, jelikož jsou to relevantní informace pro výslech. V druhém sloupci jsou uvedeny příčiny, díky kterým později došlo k samotnému spáchání trestného činu. Poslední sloupec pak představuje samotné trestné činy, k nimž došlo.

V prvním případě P1 se jednalo o zavraždění bratra ženy jejím přítelem. Žena se svým přítelem byla 9 let. V rodině její přítel nebyl již od začátku oblíbený, ale snažili se spolu vycházet. Žena společně se svým přítelem zrekonstruovali místnost v domě, jenž chtěli později odkoupit. Jejich finanční situace, ale nebyla moc dobrá, a tak se rozhodli koupit dům společně s jejími dvěma bratry. Dále budou použity pro lepší přehled zkratky, pro bratry B1 a B2. B2 byl nakonec zapsán na katastru jako vlastník domu. Žena později otěhotněla a společně s přítelem zrekonstruovali další místnost v domě. První spory

začaly v době, kdy žena měla autonehodu a zůstala bez auta, jež potřebovala především proto, aby mohla vozit svého syna k doktorovi. B2 jí ze začátku zapůjčoval své auto, ale pak s tím začal mít problémy, až to své sestře zakázal úplně, což se jejímu příteli nelíbilo. Začaly první hádky a žena tak chtěla rozepsat dům na třetiny. B1 a B2 byli proti, a navíc B2 dlužil sestře navíc určitý finanční obnos a nechtěl jí jej zaplatit zpět. Vztahy mezi sourozenci obecně také nebyly příliš dobré. Po dalších hádkách a tahanicích se B2 rozhodl ženě prodat onu třetinu, kterou také rekonstruovali s přítelem za své finance. V domě pak tedy bydlela žena s přítelem jejich synem, B1 a jejich otec. Na jeden rok se pak žena s přítelem odstěhovali, ale její otec požadoval zaplacení za elektřinu i za dobu, kterou tam nepobývali. Během té doby, co partneři žili mimo dům, otec prováděl rekonstrukci i v jejich bytě. Občas se ale neshodli na tom, co vlastně chtějí a ženin přítel se rozzlobil i nad tím, že chce otec peníze za elektřinu, ačkoliv v domě rok nebydleli. To vedlo k dalším sporům. Špatné rodinné vztahy ještě výrazně ovlivnil okamžik, kdy přítel slyšel otce své přítelkyně, jak jí nadává kvůli neplacení elektřiny, a to za použití vulgárních výrazů. Tento zážitek přítele rozhněval ještě více a jejímu otci začal vyhrožovat, že pokud se to stane ještě jednou, tak si ho “podá”.

Další problémy nastaly kvůli B1, jenž do domu pouštěl neustále své kamarády. Ti si tam totiž následně dělali, co chtěli, udělali si např. ze společné kuchyně společenskou místnost, kde popíjeli, pohazovali všude odpadky a byli hluční. Následně se odstěhoval z domu otec a oznámil, že nejsou zaplacený zálohy na elektřinu a pokud chtějí vařit, musejí začít platit. Tento způsob jednání přítele opět rozhořčil. Jeho hněv se stále zvyšoval, k čemuž přispívali kamarádi B1, kteří dělali naschvály, aby ženina přítele ještě více naštváli. Přítel měl následně několikrát slovní potyčku s B1, aby uklidnil své kamarády, to však nikam nevedlo. Situace vygradovala v okamžiku, kdy při příjezdu přítele s přítelkyní do domu, byly dveře dokořán a tam kamarád B1. Nikdo ze zde žijících obyvatel však v domě v tom momentě nebyl. Následně tedy došlo k hádce mezi jejím přítelem a kamarádem B1. Po tomto incidentu přítelkyně napsala svému B1, aby se tato situace už znovu neopakovala, že to není vhodné. Když se pak znovu setkala žena s B1, tak jí vyhrožoval, ať její přítel nechá jeho kamarády “na pokoji”. Přítel ženy už byl hodně rozzlobený, ale přítelkyně ho uklidňovala, protože chtěla žít v domě v klidu a vychovávat zde jejich syna. Žena si nebyla v této chvíli jista výpovědí, zda se to stalo v den skutku, nebo v den předtím. Navečer si šel ženin přítel promluvit s B1 do kuchyně ohledně situací, jež se zde stále opakovaly s jeho kamarády, zatímco žena byla v pokoji se svým synem. Po 15–20 minutách se přítel vrátil s tím, že s B1 není možné mluvit a že se akorát znovu

pohádali. Při hádce vzal přítel na B1 sekeru a máchnul s ní před ním, aby ho vystrašil a vyhnal ho. Přítelkyně se pak rozhodla, že si se svým bratrem promluví sama a navrhne mu, aby se přestěhoval do druhé strany domu, z čehož vznikla akorát další hádka, B1 následně řekl sestře, aby se vystěhovali oni a byl na ni ještě hrubý. Žena se pak vrátila do domu za svým přítelem a vše mu vypověděla, plakala a přemýšlela, co s touto situací dál. Vše výše zmíněné tedy samotnému incidentu předcházelo. K samotnému trestnému činu došlo v momentě, kdy ženin přítel, potom co mu žena vyličila jejich hádku s B1, šel za B1 do kuchyně. Když žena uslyšela spadnout regál v kuchyni, ihned se tam šla podívat. V prvním momentě si nevybavuje, co zahlédla jako první. B1 s jejím přítelem se rvali ve stoje, její přítel měl v ruce nůž. Přítelkyně se ho snažila zastavit ale marně. Přítel jejího bratra pobodal, následně se ho snažil oživit a ošetřit ale neúspěšně. Žena do toho běhala vedle do pokoje, kde plakal její syn, poté ještě zavolala záchrannou službu, již trvalo kolem čtvrt hodiny, než přijela. Následně přijela policie a ptala se ženy, kdo tento čin spáchal. Žena v pláči odešla a její přítel se přiznal, policie ho poté odvezla.

Druhý případ P2 byla také vražda. V tomto případě však bývalý přítel zabil svou bývalou přítelkyni. Žena se s mužem seznámila na seznamce. Prvních pár let měli mezi sebou dobrý vztah, později začal však muž na ženu velmi žárlit a vztah začal “skřípat”. Žena vychovávala ještě svého syna, na něhož přítel rovněž žárlil, spolu měli poté dalšího syna. Přítel chtěl po své přítelkyni, aby si ho vzala a aby na jeho adrese měla trvalý pobyt. To žena však odmítala. Hádky se stále stupňovaly a přítelovo chování bylo stále horší a horší, nakonec se už jednalo i o fyzické násilí. V jednom momentě to došlo až tak daleko, že žena musela se svým synem utéci ke svému sousedovi a odtud zavolat policii. Tento incident byl řešen policií a žena pak spala tři noci u své matky. Její už bývalý přítel po tomto incidentu dostal zákaz přibližování se k této ženě, ale on se i přesto k ní pokoušel dostat přes společného syna, čemuž se žena vyhýbala a syna si předávali přes kamarádku. Následně proběhl soud a muž měl zákaz styku s bývalou přítelkyní. To ale nedodržel, jelikož měl u domu, ve kterém žena bydlela, dílnu, kde opravoval auta. Žena ho žádala, aby do dílny chodil v době její nepřítomnosti, když je ona v práci, aby se nemuseli potkávat, on to však nerespektoval.

Před událostí žena přespávala u své matky, nejspíše kvůli strachu z bývalého přítele, jenž jí začal vyhrožovat. Přibližně po týdnu chtěla žena uklidit ve svém domě a při té příležitosti se s matkou rovnou rozhodly, že tam přespí. V ten den byla žena domluvena

se svým bývalým přítelem, že mu předá společného syna. Žena mu předala syna na zahradě, jelikož do domu neměl přístup a po jeho odstěhování si žena nechala vyměnit zámky. Při předání si chtěl ještě muž se ženou promluvit, zatímco její matka byla v domě. Žena si sebou pro jistotu vzala pepřový sprej, jelikož měla z bývalého přítele strach. Došlo k hádce a muž jí vytrhl pepřový sprej z ruky a začal s ním všude stříkat, zasáhl tak i letmo jejich syna. Po chvíli žena vběhla do domu a žádala matku, aby zavolala policii. Poté opět vyběhla ven pro svého syna a utíkala k bývalému příteli. Po zavolání policie chtěla žena muži zabránit v odjezdu, ale bývalý přítel ujel. Policie ho poté už nenašla, sepsali s ženou událost a odjeli. Rodina se pak vrátila do domu. Vzhledem k tomu, že byl už večer, šli spát, najednou však začal muž bouchat na okna. Žena odvětila, že jí muž pouze straší, takže to nechali být a šli zase spát. Nyní už došlo k samotnému incidentu. V ranních hodinách uslyšela matka rozbití okna, a proto hned běžela hledat svou dceru. Poté spatřila bývalého přítele dcery, jak stojí u postele její dcery a bodá ji nožem. Celou situaci sledoval vedle ní i jejich malý společný syn. Matka se snažila muže zastavit, muž ji však také rýzl nožem do čela. Pak ještě bodal do své přítelkyně a nakonec utekl. Matka ihned zavolala záchrannou službu a snažila se o masáž srdce. Záchraná služba přijela do 10 minut. Žena ale zemřela.

Poslední **třetí případ** P3 se liší ve spáchání trestného činu. V P3 došlo k vloupání, loupeži a ke znásilnění starší ženy. Tato starší žena byla vdova a v domácnosti tak žila sama. Jednalo se tedy o případ, kdy si ženu vyhlídl pachatel, jenž o její situaci věděl a vzhledem k jejímu pokročilému věku předvídal, že bude stařenka snadnou obětí. V osudný večer si šla starší žena lehnout do své postele jako obvykle, ale potom uslyšela řinčení skla a zvuky ozývající se od dveří. Stařenka se tedy zvedla z postele a šla se podívat, co se stalo, v tom okamžiku se za ní objevil neznámý muž, měl na sobě kapuci a roušku. Chytl stařenku zezadu za paže a hodil ji na postel, v níž předtím ležela. Pachatel pak začal ženu líbat, ta se bránila ale marně. Potom ji sundal noční košili a spodní prádlo a nechal ji tak nahou. Následně po ní vyžadoval, aby se dotýkala jeho přirození, poté jí roztáhl nohy a chtěl souložit. Muž měl však problém, tudíž k souloži nedošlo. Pachatel si všiml, že má žena postavené na skříni dvě lahvičky s voňavkou. Jednu z voňavek vzal a vstrčil jí starší ženě do pochvy. Pak sebral banán z lednice, který navoněl druhou voňavkou a chtěl ho ženě vložit do úst, ale ta zatřásla zuby. Pak banán zahodil, mezitím si žena vyndala z pochvy voňavku a hodila jí po pachateli, ale minula. Pachatel pak po

stařence vyžadoval gesty peníze a šperky. Žena odmítla a pachatel ji za to hrubě odstrčil a zmlátil. Poté pachatel začal prohledávat místnosti a skříně, aby našel nějaké cenné věci. Při této činnosti našel ženinu kabelku, z níž ukradl dva tisíce korun, další čtyři tisíce poté objevil ještě v kredenci. Stařenka už byla tak vystrašená, že jen čekala na posteli, než všechno skončí. Muž ji opět chytil a hodil s ní o dveře ložnice. Žena se praštila do hlavy a zůstala chvíli ležet. Když vstala, šla se podívat, zdali je muž stále v bytě. Pachatel byl v kuchyni. Ženu tedy napadlo přirazit dveře stolem, aby se k ní nemohl pachatel dostat. Dveře byly ale prosklené a pachatel je rozbil a tlačil stůl pryč. Žena začala křičet z okna o pomoc. Muž poté odešel. Když žena z okna viděla, že muž přechází na druhou stranu ulice, zavolala policii. Pak ve strachu čekala na příjezd. Kvůli fyzickému násilí, které na stařence muž spáchal, má nyní fyzické a psychické problémy.

Tabulka č. 6: Informace o výsledku a emocích při výsledku

Datum provedení výsledku	Vyslýchaná osoba	Prostředí výsledku	Emoce při výsledku
P1 4.6. 2019	Přítelkyně pachatele	Výslech na oddělení.	Žena začala při výsledku plakat a mluvit potichu, chtěla to mít ale rychle za sebou, pauzu odmítla.
P2 23.4.2020	Matka zavražděné dcery	Výslech na oddělení.	Matka při výsledku plakala.
P3 4.8.2020	Starší žena (oběť) a syn ihned po činu.	Domácnost (videokonference), syn na místě činu.	Starší žena byla při výsledku rozrušena. (Po incidentu užívá prášky na uklidnění).

Tabulka je rozdělena do čtyř kategorií. V prvním sloupci tabulky jsou zapsány data provedení výsledku. Ve druhém, jaká osoba podávala výpověď a na jakém místě. K

výslechu v P1, kde vypovídala přítelkyně pachatele, došlo 4. června 2019, což je přes měsíc ode dne události, a to na oddělení. V P2 byla schopna matka zavražděné dcery vypovídat 23. dubna 2020, tedy měsíc po této události, také přímo na oddělení. V P3 vypovídala přímo oběť, která podala výpověď 4. srpna 2020, tedy dva měsíce a deset dní od události. Jednotka času hraje v ukládání paměťové stopy důležitou roli. Poslední čtvrtý sloupec přibližuje pocity, tedy emoce, jaké prožívaly vyslýchané osoby při podávání výpovědí. Jelikož se v P1 jednalo o výpověď ženy, jež viděla, jak ji její přítel zavraždil bratra na vlastní oči, není divu, že při výslechu začala žena plakat a těžko se jí mluvilo, když si musela tuto událost opět vybavovat a tím si ji připomínat. Žena byla stále tak otřesena, že jí vyšetřovatelé nabídli přestávku. Tu ale žena odmítla, protože chtěla mít výslech co nejdříve za sebou, jelikož to pro ni byla nepříjemná situace. V P2 byla událost také velice emočně vypjatá. Matka viděla vraždu své dcery. Při výslechu matka plakala. V P3, kdy vypovídala sama oběť, bylo znát rozrušení. Stěžejní situací pro ženu byl výslech, při němž musela mluvit s vyšetřovateli, kteří měli na sobě roušku, stejně tak jako pachatel při činu.

Tabulka č. 7: Detaily emočního zasažení

	Nejvíce emočně zasahující moment	Čas	Popis pachatele	Další poznatky
P1	Když žena viděla, jak její přítel bodá bratra nožem. Bratr umírá.	Od pádu regálu uběhla minuta nebo dvě. Celkový čas boje nedovede odhadnout. Oživování bratra trvalo 10-15 min.	Přítel měl zelené šortky a “nějaké” tričko a v ruce nůž. U bratra žena neví.	Žena nedovedla odhadnout postavení mužů – soustředění se pouze na přítele. Ihned po události si nevzpomněla na číslo záchranné služby.

P2	Když matka uviděla svou dceru umírat v kaluži krve.	Od rozbití okna do příchodu do ložnice mohlo uběhnout pár sekund, matka vypověděla 2-3 min. Neměla odhad.	Na sobě měl něco tmavého. V ruce měl paličku a nůž.	Nevzpomněla si, v jakých místnostech bylo rozsvíceno. Vzhled nože si také nevybavila, ani jestli při úklidu nějaký chyběl. Neuvědomuje si, co pachatel při činu říkal. Dále neví, kde stála, když se po ní muž ohnal nožem. U posledních hovorů s pachatelem si matka nepamatuje, o čem se bavili.
P3	Když byla starší žena vysvléknuta a fyzicky napadena.	Vypověděla, že přítomnost muže trvala 2 hodiny, podle hovorů maximálně 35 minut.	Pachatel měl šedou mikinu, tmavší kalhoty, kotníčkové boty, roušku bílé barvy.	Když pachatel stařenu strčil do dveří, neuvědomuje si, na jakou část těla dopadla. Ihned po události poškozená sdělila synovi, že na ni pachatel mluvil při výpovědi řekla, že ne. Po události má žena v noci zimmnici a pocit jako by tam pachatel byl.

Poslední tabulka je rozdělena do čtyř sloupců. Je zde poukázáno více na emoční projevy ve spojení s pamětí, ihned při události a následně při výslechu. První sloupec představuje moment, který byl pro vyslychající osobu nejvíce emočně náročný a který pak tedy mohl ovlivnit celý výslech a tím důkazní materiál. Ve druhém sloupci jsou zaznamenány časové údaje činu podle výpovědí. Ve třetím je znázorněno jak svědci/oběť události popsali pachatele. V posledním sloupci jsou pak sepsány další poznatky k tématu.

V P1 byl pro ženu nejvíce zasahující moment, kdy její přítel bodal jejího bratra a ona viděla, jak umírá. Možná taky pocit bezmoci, že tomu nemohla zabránit, ačkoliv se

snažila ze všech sil. V P2 byla nejvíce emočně zasažena matka ve chvíli, kdy viděla bývalého přítele své dcery, jak jí bodá nožem a stejně jako v P1 pocit, že dceři nedokázala pomoci. V P3 kdy vypovídala oběť, byla emočně velmi zasažena po celou dobu této události, kde se negativní emoce neustále stupňovaly. Nejvíce stresující situace ale musela být při zjištění, že se v jejím bytě nachází cizí osoba, a také když ji pak pachatel prvně hodil na postel a znásilnil.

Vnímání času je často zkráceno emočním prožitkem. V P1 žena vypověděla, že se jednalo o jednu až dvě minuty, možná pár sekund od odchodu přítele za jejím bratrem do kuchyně do okamžiku spadnutí regálu, díky kterému vběhla do místnosti, aby zjistila, co se děje. Celkový čas boje nedokáže odhadnout. Dále pak uvedla, že oživit bratra se pokoušeli 10–15 minut, ale také si není jistá, jak dlouho to přesně trvalo. V P2 matka vypověděla, že mezi ránou rozbitého okna a jejím příchodem do pokoje své dcery uběhly 2-3 minuty. Podle rozložení místností v bytu to však mohlo být maximálně pár sekund. V P3 starší žena vypověděla, že celá událost trvala kolem 2 hodin. Ovšem podle prvního hovoru, jenž byl uskutečněn z jejího telefonu, se mohlo jednat nejvíce o 35 minut.

Popis pachatelů je jedním z nejdůležitějších bodů výslechu. V P1 dokázala žena popsat, co měl v době činu na sobě její přítel (pachatel), ale nevybavila si, co měl na sobě její bratr. Její přítel měl na sobě tričko zelené barvy a šortky a v ruce držel nůž. V P2 matka popsala, že měl na sobě pachatel něco tmavého, podle výpovědi nebylo příliš světle. V jedné ruce měl paličku (udělala nákras) a v druhé nůž, jestli měl nůž v pravé nebo v levé, si není jista. V P3 starší žena velmi dobře popsala pachatele, měl na sobě šedou mikinu, tmavší kalhoty a zelené rukavice. Na obličeji měl roušku a přes hlavu kapuci a na nohou kotníčkové boty.

Další poznatky z těchto případů pak specifikují určité věci v souvislosti k danému tématu. V P1 si žena nevybavila postavení mužů, po celou dobu se soustředila především na svého přítele a na to, jak ho uklidnit. V emočním vypětí si nemohla vzpomenout na číslo záchranné služby, ačkoliv se jedná o číslo, které každý zná velmi dobře. Při výpovědi P2 si matka nevzpomíná, zda bylo rozsvíceno světlo v kuchyni, když běžela do ložnice. Co se týká vražedné zbraně, nevzpomíná si, jak nůž vypadal, ani jestli nějaký při úklidu chyběl. Ve chvíli, kdy se muž po ní ohnal nožem a způsobil jí řeznou ránu na čele, si matka neuvědomuje, kde stála a kde stál muž. V P3 si starší žena nevybavuje, na jakou část těla dopadla, když ji pachatel strčil do dveří. Došlo jí to až po události, kdy se jí začala projevovat bolest. Při výslechu vypověděla, že na ní pachatel nemluvil, ale ihned

po události, když volala svému synovi, řekla, že na ní pachatel mluvil, ale nerozuměla mu. Nyní, jak již bylo zmíněno, má žena nejen fyzické následky, ale má v noci strach a pocit jako by pachatel byl opět v jejím bytě a stál za ní.

Diskuse

Vzájemné propojení emocí a těla jako takového je jednoznačně nevyvratitelný fakt. Za emoční a paměťové procesy v této souvislosti je zodpovědný limbický systém nacházející se v našem mozku, respektive v hipokampu a amygdale. Díky hipokampu jsme schopni si zapamatovat například vzhled pachatele a okolí. Amygdala je pak zodpovědná za emoční projevy. Takže například když půjdeme opět kolem místa, kde se stala nějaká událost, amygdala může za pocity, které budeme prožívat. V případě P3 se to projevuje u starší ženy po znásilnění, vrací se jí stále pocit, jako by byl pachatel v bytě a stál za ní. Toto cítění doprovází ale i některé fyziologické procesy, v tomto případě zimnicí. Obě tyto části mozku mají svou funkci. Jedno reaguje s druhým a z toho vyplývají určité následky. Jsou všudypřítomné a doprovází naše veškeré duševní jevy. Emoce jsou určitý druh reakce na vnější ale i vnitřní podněty, jsou ukazatelem stavu, v němž se nacházíme.⁵⁹ Ve výzkumné části této práce byli osloveni dva respondenti zabývající se vyšetřováním trestné činnosti, aby zodpověděli dané otázky. Z odpovědí je patrné, že se shodují s literaturou na tom, že emoce ukazují pocity a stav vyslychané osoby. Respondent R2 tak uvádí, že je potřeba osobu pečlivě sledovat před zahájením samotného výslechu a brát emoce člověka velmi vážně. Emoce často vycházejí z našeho nevědomí, snadno se tedy mohou vymknout kontrole. Často dochází k ovlivnění emocí mezi lidmi, tedy k přenosu emocí z jednoho člověka na druhého.⁶⁰ Těchto poznatků kriminalisté využívají i při objasňování trestné činnosti. Snaží se tedy různými způsoby ovlivnit emoce dané osoby. Respondenti R1 i R2 se shodují na tom, že emoce člověka je možné ovlivnit, jedná se mnohdy až o žádoucí fakt. Někdy je třeba hned na začátku důležité zmírnit negativní postoj vyslychané osoby k policii obecně, což je samozřejmě v mnohých případech stěžejní pro další postup vyšetřování. Respondent R1 pak udává

⁵⁹ SUCHÝ, J., NÁHLOVSKÝ, P., *Pozitivní emoce*. Praha: Grada, 2012. s. 20.

⁶⁰ SUCHÝ, J., NÁHLOVSKÝ, P., *Pozitivní emoce*. Praha: Grada, 2012. s. 20.

způsoby, jimiž lze docílit změny emočního naladění, je možné odložit výslech na dobu, kdy bude osoba více v klidu. Nicméně je třeba také počítat s tím, že v přípravě výslechu je zapotřebí si ujasnit dobu a délku výslechu pro co nejlepší zachování paměťové stopy.⁶¹ Další z možností, jež zmiňuje R1 je změnit místo výslechu, pro děti jsou například vytvořeny speciální výslechové místnosti, anebo provést videokonferenci jako v případě, jenž uvádí P3, kdy byla starší žena vyslýchána z domácího prostředí. Dále je možné využít specialisty z oboru psychologie. Emoce je možné dělit z více hledisek. Pachatel při páchání trestného činu může například jednat v afektu, což je velmi intenzivní ale krátkodobá záležitost vyznačující se nedostatkem racionální kontroly jednání. U výslechu osob už se bude spíše jednat o určitou náladu, jež je méně intenzivní, ale má vliv na paměť, což je v této práci hlavní problematikou. Dále pak může být osoba pod vlivem vášně ovlivňující celkové chování jedince.⁶² To vše se pak odráží na výpovědích. Podle podílu emocí na určité události pak může dojít ke zkreslení emocí, jak uvedla respondentka R2. Dále uvádí, že dalším ovlivňujícím faktorem jsou vztahy vůči další zúčastněným osobám. Toto tvrzení se shoduje s literaturou, kde je dále uvedeno, že pokud se dostaneme do emočního vypětí a bude se v této souvislosti jednat o osoby, věci či zvířata, k nimž máme nějaký vztah, budeme si pamatovat více detailů, a to dlouhodobě.⁶³ V případě P2, kde matka viděla vraždu své dcery, se následně nacházela v emočním stavu nazývaném smutek. Smutek vzniká z důvodu nějaké ztráty. Člověk prožívá negativní emoce a celkově začne mít negativní postoj k budoucnosti a ztrácí veškerý zájem k dalším aktivitám, jak uvádí Pugenorá.⁶⁴ Při výslechu matka zavražděné dcery projevila smutek pláčem, stejně tak jako v případě P1, kdy žena viděla zabití jejího bratra jejím přítelem. U výslechu se jí začalo hůře mluvit, ztlumila hlas a začala plakat. V obou těchto případech byl na místě zřejmě i hněv, jenž se stal další negativní emocí. Hněv mohl být ve vztahu k pachatelům, nebo na sebe samé, protože incidentům nedokázaly zabránit. V případě P2 by se dalo mluvit i o nenávisti k bývalému příteli její

⁶¹ BOUKALOVÁ, H., GILLERNOVÁ, I., *Kapitoly z forenzní psychologie*. Praha: Karolinum, 2020. s. 172-173.

⁶² JIRÁK, R., HOLMEROVÁ, I., BORZOVÁ, C., *Demence a jiné poruchy paměti*. Praha: Grada, 2009. s. 15.

⁶³ BRABENEC, L. [online], *Paměť a emoce*. 2015, [2021-07-02] Dostupné z WWW:<<https://www.mentem.cz/blog/pamet-a-emoce/>>

⁶⁴ PUGNEROVÁ, M., A KOL. *Psychologie pro studenty pedagogických oborů*. Praha: Grada, 2019. s. 44-45.

dcery, tedy hluboce prožívaný odpor a nepřátelství vůči objektu.⁶⁵ V případě P3, kde pachatel znásilnil starší ženu, nejvíce převládal strach. Strach je reakce vyvolávající mobilizaci organismu kvůli nebezpečí.⁶⁶ Z předchozích výzkumů je známo, že v takto vypjatých situacích se mnohem více soustředíme na detaily a máme značně zúžené soustředění. Jako v P3, kdy si starší žena velmi dobře zapamatovala i takový detail, jak vypadaly boty pachatele. Emoce tak upravují všechny fáze paměťových procesů, mají vliv na zapamatování, vybavování a uchování paměťových stop.⁶⁷ S tím se ztotožňují i respondenti potvrzující, že emoce mají vliv na paměťové stopy. Ovšem respondent R1 dodává, že ne vždy takový, jaký předem očekává. To ve své podstatě potvrzuje i R2, která odpověděla, že je to individuální, ovšem na základě emočního zbarvení, z čeho vyplývá i potřebný individuální přístup ke každému výsledku jednotlivých osob. Je tedy potřeba podle respondentky R2 zohlednit specifika výsledku a podle toho pak zvolit přístup v souvislosti s tím, o jakou osobu se jedná. Může jít o výsledk dětí, seniorů, či dospělých osob, ale i stejně starých lidí, ale každého člověka je potřeba brát plně individuálně. Ve výzkumných vzorcích se jednalo o výsledk tří žen. Jedna z žen však spadala do skupiny seniorů, kde, jak již bylo zmíněno, byl použit výsledk v podobě videokonference, aby tak vyšetřovatelé ulehčili starší ženě samotný výsledk a cestu, která je stěžejní, vzhledem k nynější epidemiologické situaci. Emoční zbarvení má pak značný vliv na to, jakým způsobem a v jakém množství se informace ukládají do paměti. Lidé totiž nejsou schopni se soustředit úplně na vše, co se kolem nich děje, tím spíše ve vypjatých situacích, které se jich bezprostředně týkají a jsou jimi nějakým způsobem zasaženi. Z toho důvodu si pak vybavují zejména takové informace, kdy byli nejvíce emočně ovlivněni, což se s literaturou opět shoduje.⁶⁸ V případě P1, si žena dobře vybavila, co na sobě měl její přítel při zmíněné traumatické události, jelikož veškeré její soustředění směřovalo právě na něj a na pokus ho zastavit. Už si ale nevybaví, co na sobě měl její bratr. Nevzpomněla si ani na postavení mužů při boji. V dalším případě P2 se matka zavražděné dcery nejvíce

⁶⁵ PUGNEROVÁ, M., A KOL. *Psychologie pro studenty pedagogických oborů*. Praha: Grada, 2019. s. 44 - 45.

⁶⁶ PUGNEROVÁ, M., A KOL. *Psychologie pro studenty pedagogických oborů*. Praha: Grada, 2019 s. 44 - 45.

⁶⁷ VÁGNEROVÁ, M., *Obecná psychologie- Dílčí aspekty lidské psychiky a jejich orgánový základ*. Praha: Karolinum, 2016. s. 317.

⁶⁸ VÁGNEROVÁ, M., *Obecná psychologie- Dílčí aspekty lidské psychiky a jejich orgánový základ*. Praha: Karolinum, 2016. s. 318.

soustředila na vražedné zbraně, kterou měl pachatel v ruce a také dovedla následně jednu z nich i přímo namalovat. Na rozdíl od P1 už ale nedokázala detailněji popsat, co měl muž při útoku na sobě, pouze že měl něco tmavého. V posledním případě P3, kdy vypovídala přímo oběť znásilnění, byla schopna velmi dobře popsat, co měl pachatel na sobě, stejně jako P1, ale zde to bylo z důvodu, že ohrožoval přímo ji. Osobní zážitky se totiž vybavují lépe než data neosobní, jelikož o nich více přemýšlíme, jak ostatně potvrzuje Vysekalová.⁶⁹ Ovšem na druhou stranu, pokud je situace velmi emočně náročná, může dojít až k oslabení paměti.⁷⁰ Z toho důvodu je tedy dobré znát a umět použít kriminalistické taktiky k získání dostatečných informací, potřebných pro objasnění případů, jak uvedl respondent R1, a to navozením příjemnější atmosféry pro ulehčení a podpoření paměťové stopy. Osoba si při výslechu nebo i přímo v průběhu vypjaté situace nemusí kvůli emočním vlivům vzpomenout na informace, jež jsou jinak velmi dobře známe. Příkladem může být situace v P1 kdy si, žena při snaze oživit bratra a zavolat záchranou službu nezapomněla na telefonní číslo, jež jinak dobře znají už i malé děti, což je dalším důkazem, že emoce vliv na paměť rozhodně mají. Vzhledem k tomu, že jedním z důkazních prostředků, jež trestní řád připouští, je právě výpověď, je třeba na ní klást velký důraz a věnovat se školením, jež mohou napomoci k zjišťování informací. Z rozhovorů vyplývá, že jsou vyšetřovatelé obecně školeni v rámci vzdělávacích cyklů a následně podle určité specializace jako v případě R2 podstupující speciální kurzy zaměřené na výslechy mládeže. Je pak přinejmenším žádoucí a přínosné umět využívat již zmíněných kriminalistických taktik a metod. V souvislosti s tímto tématem by oba respondenti rádi podstoupili školení týkající se emoční tematiky, ale jak uvádí R1 z časového hlediska to nyní není možné. Větší znalosti v tomto oboru by z jejich pohledu měly určitě pozitivní vliv na objasňování trestné činnosti, lépe by se totiž tak vcítili do rozpoložení jednotlivých účastníků výslechu. Nicméně respondent R1 je toho názoru, že efekt školení by byl minimální vzhledem k tomu, že potřebné základní informace k objasnění případu, je většinou osoba schopna vypovědět sama, čímž se liší s názorem druhé respondentky. Respondentka R2 se ale rovněž domnívá, že je důležité zvyšování

⁶⁹ VYSEKALOVÁ, J., *Emoce v marketingu*. Praha: Grada, 2014. s. 33.

⁷⁰ VYSEKALOVÁ, J., *Emoce v marketingu*. Praha: Grada, 2014. s. 33-34.

odborných znalostí obecně, jelikož provedení výslechu se odráží na celkové kvalitě trestného řízení.

Závěr

Emoce se pohybují, neustále se mění z jedné ve druhou a zároveň mezi nimi probíhají vzájemné interakce. Základem pro tento název je slovo emotio znamenající pohnutí mysli. Emoce pocházejí především z našeho nevědomí a jsou součástí lidské psychiky, jež se následně odráží na celkovém fungování lidského těla. Na základě emocí dochází u každého člověka i k určitým reakcím. Cílem mé bakalářské práce bylo především zmapovat a zjistit emoční vliv na paměťové stopy a způsob, jakým mohou ve svém důsledku ovlivnit kvalitu důkazů, potažmo jak ovlivňují úspěšnost při objasňování trestné činnosti.

Z výzkumného šetření, které bylo prováděno pomocí dvou hloubkových rozhovorů a třech případů z praxe, vyplývají následující zjištění. Bohužel z důvodu onemocnění Covid-19 a nynějších opatření nebylo možné uskutečnit třetí rozhovor.

Oba z dotazujících se shodli na tom, že emoce rozhodně vliv na paměťové stopy mají. Při objasňování trestné činnosti je důležité dbát na individualitu každého člověka, brát v potaz, o jaký případ se jedná, s kým daný rozhovor vedeme, zda se jedná o staršího člověka nebo naopak dítě. V neposlední řadě je také důležité zohlednit nejen to, jestli vyslychaná osoba je svědkem, samotným pachatelem, ale i to, jaký přímý dopad na danou osobu konkrétní případ má. Kriminalista by měl mít povědomí o tom, jak pozitivní a negativní emoce mohou vnímání člověka měnit. V důsledku toho totiž pak dle dotazovaných nemusí vyslychaní jedinci vypovídat přesně to, co opravdu viděli nebo zažili, samozřejmě aniž by sami chtěli snad uvedené informace zkreslovat nebo dokonce zatajovat. Nicméně jak je patrné z konkrétních případů, někteří účastníci si pamatují z traumatizujících událostí zcela jiné detaily než druzí, například z výpovědi starší ženy je patrné, že si dobře zapamatovala pachatelův vzhled i oblečení, protože se napadení odehrálo u ní doma, kde vše bezpečně znala a útok se týkal konkrétně jí samotné. Naopak žena, jež viděla zavraždění své dcery, si pamatovala detailně jen zbraně, jimiž útočník vraždil. Překvapilo mě i zjištění, že je dbáno na to, aby daný jedinec měl kladný vztah k policii, protože bez toho by také nemusel v důsledku nedůvěřivosti vypovědět vše tak, jak kriminalisté potřebují.

Dále bylo zjištěno, že by se oba z dotazovaných rádi účastnili odborných školení či seminářů na toto téma, bohužel ale na to nemají dostatek času. Nyní vzhledem ke koronavirové situaci je času ještě méně. - vymazala bych

Pokud bych měla shrnout přínos této bakalářské práce, domnívám se, že dané téma je možná použít jako námět na další případné školení pro vyšetřovatele, anebo alespoň uvědomění si, že znalosti ohledně emocí, paměti a jejich propojení je velmi dobré si rozšiřovat, jelikož souvislost mezi nimi je jednoznačně nevyvratitelná.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. ŠIMOVČEK, I. *Kriminalistika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. 408 s. ISBN 9788073803438.
2. MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK., J. *Kriminalistika*. 2. a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2004. 606 s. ISBN 8071798789.
3. STRAUS, J., PORADA, V. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. 420 s. ISBN 9788073806668.
4. STRAUS, J. *Úvod do kriminalistiky*. 3. rozš. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 176 s. ISBN 978-80-7380-367-4.
5. RYBÁŘ, M. *Základy kriminalistiky*. 1. vyd., Dobrá Voda u Pelhřimova, Aleš Čeněk, 2001. 232 s. ISBN 80-86473-03-1,
6. PORADA, V., STRAUS, V. *Kriminalistické stopy: teorie, metodologie, praxe*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 512 s. ISBN 978-80-7380-396-4.
7. KONRÁD, Z., STRAUS, J. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 520 s. ISBN 978-80-7251-269-0.
8. STRAUS, J., NĚMEC, M. *Teorie a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 512 s. ISBN 978-80-7380-214-1.
9. LANGMEIER, M. *Základy lékařské fyziologie*. Praha: Grada Publishing a.s., 2009. 320 s. ISBN 8024725266.
10. GOLEMAN, D. *Emoční inteligence*. Metafora, 2011. 336 s. ISBN 9788073593346.
11. BÉREŠ, M. *Kouč vlastního života*. Praha: Grada, 2013. 240 s. ISBN 9788024746890.
12. PÖTHE, P. *Emoční poruchy v dětství a dospívání: 2. doplněné a aktualizované vydání*. Praha: Grada, 2013. 168 s. ISBN 9788024745855.
13. MASŁOWSKI, N., ŠUBRT J. kol., *Kolektivní paměť*. Praha: Karolinum, 2014. 320 s. ISBN 9788024626895.
14. JIRÁK, R., HOLMEROVÁ, I., BORZOVÁ, C. *Demence a jiné poruchy paměti*. Praha: Grada, 2009. 164 s. ISBN 9788024724546.
15. KOLEKTIV AUTORŮ. *Velká kniha technik učení, tréninku a paměti a koncentrace*. Praha: Grada, 2009. 232 s. ISBN 9788024730233.
16. ŠOLCOVÁ, P., I. *Emoce*. Praha: Grada, 2018. 240 s. ISBN 9788024751283.
17. VÁGNEROVÁ, M. *Obecná psychologie — Dílčí aspekty lidské psychiky a jejich orgánový základ*. Praha: Karolinum, 2016. 416 s. ISBN 9788024632681.
18. SUCHÝ, J., NÁHLOVSKÝ, P. *Pozitivní emoce*. Praha: Grada, 2012. 112 s. ISBN 9788024743752.
19. PUGNEROVÁ, M. A KOL. *Psychologie pro studenty pedagogických oborů*. Praha: Grada, 2019. 280 s. ISBN 8027105323.
20. SCHACTER, L. *Sedm hříchů paměti: jak si pamatujeme a zapomínáme*. Praha: Paseka, 2003. 270 s. ISBN 8071855553.
21. HEJDA, J. A KOL. *Vybraná témata kriminalistiky a trestního práva*. Praha: Oeconomica, 2007. 251 s. ISBN 9788024511634.

22. ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. 251 s. ISBN 9788073805814.
23. VYSEKALOVÁ, J. *Emoce v marketingu*. Praha: Grada, 2014. 296 s. ISBN 9788924748436.
24. BOUKALOVÁ, H. GILLERNOVÁ, I. *Kapitoly z forenzní psychologie*. Praha: Karolinum, 2020. 436 s. ISBN 9788024644615.

Elektronické zdroje

1. KAŠPAR, K. *Kriminalistika — vybrané problémy II*. Praha: VŠ regionálního rozvoje, 2014. 120 s. ISBN 9788087174395.
2. HORT, J., MOKRIŠOVÁ, I., VALIŠ, M. *Cesk Slov Neurol N 2012; 75/108(5): 546--551. Emoční paměť – patofyziologie a klinické souvislosti*. 2012 [cit. 2021-01-26]. Dostupné z WWW: <<https://www.csnn.eu/casopisy/ceska-slovenska-neurologie/2012-52/emocni-pamet-patofyziologie-a-klinicke-souvislosti-38690/download?hl=cs> >
3. BRABENEC, L. [online], *Paměť a emoce*. 2015. [cit. 2021-02-07] Dostupné z WWW:<<https://www.mentem.cz/blog/pamet-a-emoce/>>

Seznam tabulek

Tab. č. 1 Identifikace respondentů

Tab. č. 2 Výzkumné otázky

Tab. č. 3 Doplnující otázky

Tab. č. 4 Obecný přehled

Tab. č. 5 Vztahy mezi osobami a popis TČ

Tab. č. 6 Informace o výsledku a emoce při výsledku

Tab. č. 7 Detaily emočního zasažení

Přílohy

Výzkumné a doplňkové otázky I:

Rozhovory II:

Protokoly III:

Kvalifikační souhlas IV:

Výzkumné otázky a doplňkové otázky:

1. Jaký vliv mají podle Vás emoce na paměťové stopy?
2. Jak mohou emoce ve svém důsledku ovlivnit kvalitu důkazů a potažmo úspěšnost při objasňování protiprávního jednání?
3. Je možné, podle Vašeho názoru ovlivnit emoce vyslychané osoby a pokud ano, tak jakým způsobem?
4. Zjišťujete, v jakém emočním rozpoložení (náladě) je osoba před a v průběhu výslechu? Pokud ano, tak jak?
5. Myslíte si, že téma: Vliv emocí na paměťovou stopu je pouze v kompetenci psychologů nebo je dobré, aby toto téma bylo řešeno i mezi kriminalisty a vyšetřovateli?
6. Je pro Vás důležité znát a umět použít psychologické taktiky při získávání informací od dané osoby?
7. Jaké školení z psychologického hlediska podstupují kriminalisté, vyšetřovatelé, kteří provádějí vyslychání osob?
8. Měl byste zájem o školení na toto téma?
9. Myslíte si, že by větší znalosti v tomto oboru napomohly k úspěšnosti při objasňování trestné činnosti?

Rozhovory:

R1

1. Určitě mají, kupodivu někdy i malý, oproti očekávání, kdy se můžeme domnívat, že se daná osoba psychicky zhroutí, a nakonec podá výbornou výpověď.
2. Oběť může být například znásilněna, ale vypoví perfektní výpověď a vliv na paměťovou stopu je tak malý. Na druhou stranu může být hodně zasažena včetně posttraumatické poruchy.
3. Určitě ano, lze to odložením výslechu na vhodnější dobu, správnou výslechovou situaci (volba výslechového prostředí, typem vyslychajícího), nebo můžeme využít specialisty. Popřípadě konzultace s psychiatrem. Popřípadě může být zvolena videokonference, kdy oběť může být přímo v domácím prostředí, (výpověď na policii může být více stresovaná), může se až zablokovat. V případě dětí speciální například výslechová místnost. Je to individuální.
4. Zjišťujeme, dle okolností případů, jestli bude či nebude. Zároveň víme třeba ze spisů, jak komunikuje, v průběhu dle dynamiky výslechu, dle vyjadřování. Pokud

osoba má vypovídat, ale nechce vypovídat, lze to řešit i znalecky a vysvětlit důvod. – posudek, který by to potvrdil.

5. Myslím si, že to patří do metod vyšetřování trestné činnosti, jedním nástrojem je metodika výslechu, souvisí to s kriminalistickou taktikou. Pokud se výslech odloží, dojde, stopa se nemusí vybavit.
6. Je to důležité, můžeme navodit příjemnou vhodnou atmosféru, abychom to osobě ulehčili a podpořili tak paměťovou stopu, ale musíme si dávat pozor na zakázané odpovědi.
7. Obecně v rámci vzdělávacího cyklu a poté podle specializace např. specializace na mládež, mravnostní specializace, specializace drogová.
8. Kdyby byl čas, tak ano. V současné době ne.
9. Samozřejmě, že ano, ale minimálně. První, co potřebujeme získat, jsou základní informace, což většinou osoba poskytne, což je pro objasnění a dopadení pachatele dostačující.

R2

1. Emoce zcela určitě ovlivňují obsah i kvalitu paměťové stopy. Samozřejmě záleží na úrovni paměťových procesů jednotlivce, ale obecně by se dalo říci, že čím více emočně zabarvená je prožitá událost, tím je pravděpodobnější její lepší zapamatování a následné vybavení si události, a to i s odstupem času.
2. Čím více se člověk emočně podílí na určité události, tím spíše pak může utrpět jeho objektivita při popisu události, neboť obzvláště po určité době pak může dojít ke zkreslení, zveličení či zdramatizování zapamatovaného, zejména směrem k úpravě vlastní role v události. Svoji roli jistě hrají i emoce vůči dalším zúčastněným osobám, jež mohou ovlivnit to, co si člověk zapamatuje a následně interpretuje. S tímto je třeba počítat při posuzování výpovědní hodnoty v případě důkazu a pečlivě zkoumat interpersonální vztahy.
3. Je to možné a mnohdy i žádoucí. Pokud je člověk negativně naladěn vůči policii celkově, má problém s poskytnutím výpovědi, pak je zapotřebí zjistit, proč tomu tak je a negativní postoj zmírnit či eliminovat. Otázka je široká, některé emoce jsou prospěšné, některé méně, se vším je třeba pracovat tak, aby výpovědní hodnota výslechu byla co nejlepší. Důležité je podle mého názoru, aby vyslychající získal respekt a důvěryhodnost.,
4. Samozřejmě ano, k výslechu je nutné přistupovat individuálně s ohledem na vyslychanou osobu: pozorováním, hovorem před započítím samotného výslechu,

respektováním a slušným přístupem, vyvarováním se ironie, znevažováním či podceňováním a nadřazenosti.

5. S ohledem na výše napsané — myslím, že je třeba v naší práci emoce člověka brát velmi vážně a umět s nimi pracovat.
6. Ano, je. Znalosti taktiky vedení výslechu a současně vývojové psychologie jsou nutné při zohlednění specifík výslechů — přístupy se různí při výsleších dětí, dospělých a seniorů.
7. V mém případě vzhledem ke specializaci, již je trestná činnost páchaná mládeží a na mládeži, se jedná o kurzy orientující se na specifika výslechu dítěte, čímž je míněna osoba mladší 18 let.
8. Ano.
9. Zvyšování odborné zdatnosti je obecně důležité k výkonu práce kriminalisty či konkrétně vyšetřovatele. Vzhledem k tomu, že procesně pořízený výslech obviněného, svědka či oběti trestného činu je důkazem v trestním řízení, jeho kvalitní provedení se vysokou měrou podílí na celkové kvalitě celého trestního řízení.

Protokoly:

P1

JID: PCR02ETRF085326457

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY
Krajské ředitelství policie Jihočeského kraje
Odbor obecné kriminality
Služby kriminální policie a vyšetřování
Lannova 26, 370 74 České Budějovice

Č. j. KRPC-59433-109/TČ-2019-020070

České Budějovice 4. června 2019
Počet stran: 9

Protokol o výsledku svědka

V České Budějovice dne 04.06.2019 v 09.08 hodin byl vyslechnut

jméno, příjmení: **Magdalena XXXXXX**
jméno, příjmení(rodné): **XXXXXX**
datum narození: **XXXXXX 1989**
místo narození: **XXXXXX**

Trvalé bydliště:

XXXXXX

Současné bydliště:

XXXXXX

Adresa pro účely doručování:

Viz adresa současného pobytu tel.:

Datová schránka: **osoba nemá datovou schránku**

Adresa zaměstnavatele:

XXXXXX

Místo zaměstnání:

XXXXXX

Postavení v zaměstnání:

XXXXXX

Průkaz totožnosti: **XXXXXX**

Vyslýchán v trestní věci

obv. č. 43 XXXXXX - stihán pro zločin vraždy na poškozeném Štěpánovi XXXXXX

poměr k obviněnému

družka obviněného, se kterým má syna

Jako svědka vás poučuji:

Podle § 97 trestního řádu jste povinen vypovídat jako svědek o tom, co je vám známo o trestném činu a jeho pachateli anebo o okolnostech důležitých pro trestní řízení.

Podle § 2 odst. 14 trestního řádu máte právo používat svůj mateřský jazyk nebo jazyk, o němž prohlásíte, že jej ovládáte.

Podle § 55 odst. 1 písm. c) trestního řádu jsou na žádost svědka a dalších osob vyjmenovaných zákonem vedeny údaje o bydlišti a doručovací adrese, o místě výkonu zaměstnání či povolání nebo podnikání a o osobních, rodinných a majetkových poměrech tak, aby se s nimi mohli seznamovat pouze orgány činné v trestním řízení a Probační a mediační služba, není-li to nezbytné pro dosažení účelu trestního řízení nebo pro řádné uplatnění práva na obhajobu osoby, proti níž se trestní řízení vede.

Podle § 55 odst. 2 trestního řádu máte právo požádat o utajení své podoby a podepsat protokol smyšleným jménem a příjmením, pod kterým budete v trestním spisu veden, jestliže zjištěné okolnosti nasvědčují tomu, že vám nebo osobě blízké v souvislosti s podáním svědeckví hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí porušení základních práv.

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY
Krajské ředitelství policie Jihočeského kraje
Odbor obecné kriminality
Služby kriminální policie a vyšetřování
Lannova 26, 370 74 České Budějovice

Č. j. KRPC-38495-142/TČ-2020-020070

Xxxxxxx 23. dubna 2020
Počet stran: 9

Protokol o výslechu svědka

V Xxxxxxx dne **23.04.2020** v **09.02** hodin byl vyslechnut

jméno, příjmení: **V Xxxxxx**
jméno, příjmení(rodné): **Xxxxxxxx**
datum narození: **1953**
místo narození:
průkaz totožnosti:
stav: **vdova**

Trvalé bydliště:

Xxxxxxx

Současné bydliště:

Stejně jako trvalé tel.:

Adresa pro účely doručování:

Stejná jako trv. pobyt tel.:

Datová schránka: **osoba nemá datovou schránku**

Adresa zaměstnavatele:

Starobní důchodce

Místo zaměstnání:

Postavení v zaměstnání:

Vyslýchán v trestní věci:

obv. Muž - stíhaný pro zločin vraždy podle § 140 odst. 1, 3 písm. i) tr. zákoníku na poškozené Petře Xxxxx

poměr k obviněnému:

jde o bývalého přítele její dcery

Jako svědka vás poučuji:

Podle § 97 trestního řádu jste povinen vypovídat jako svědek o tom, co je vám známo o trestném činu a jeho pachateli anebo o okolnostech důležitých pro trestní řízení.

Podle § 2 odst. 14 trestního řádu máte právo používat svůj mateřský jazyk nebo jazyk, o němž prohlásíte, že jej ovládáte.

Podle § 55 odst. 1 písm. c) trestního řádu jsou na žádost svědka a dalších osob vyjmenovaných zákonem vedeny údaje o bydlišti a doručovací adrese, o místě výkonu zaměstnání či povolání nebo podnikání a o osobních, rodinných a majetkových poměrech tak, aby se s nimi mohli seznamovat pouze orgány činné v trestním řízení a Probační a mediační služba, není-li to nezbytné pro dosažení účelu trestního řízení nebo pro řádné uplatnění práva na obhajobu osoby, proti níž se trestní řízení vede.

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY
Krajské ředitelství policie Jihočeského kraje
Odbor obecné kriminality
Služby kriminální policie a vyšetřování
Lannova 26, 370 74 České Budějovice

Č. j. KRPC-63107-148/TČ-2020-020070

České Budějovice 4. srpna 2020
Počet stran: 8
Přílohy: 1/1
(datový nosič)

Protokol o výsledku svědka

V Českých Budějovicích prostřednictvím videokonferenčního zařízení dne 04.08.2020 v 09:58 hodin byl vyslechnut svědek:

jméno, příjmení: M
jméno, příjmení(rodné): XXXXX
datum narození: 1939
místo narození: xxxxxx
průkaz totožnosti: xxxxxx
stav: vdova

Trvalé bydliště:
XXXXXX

Současné bydliště:
Stejně jako trvalý pobyt tel.:

Adresa pro účely doručování:
XXXXXXX tel.:

Datová schránka: osoba nemá datovou schránku

Adresa zaměstnavatele:
Starobní důchodce

Místo zaměstnání:

Postavení v zaměstnání:

Vyslýchán v trestní věci:

Obv. V, nar. 1984, tohoto času ve Vazební věznici České Budějovice, trestně stíhaného pro

1) zločin loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku, přečin neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1 tr. zákoníku,

2) zločin znásilnění podle § 185 odst. 1 alinea 2, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c) tr. zákoníku, zločin loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku a přečin porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 tr. zákoníku

poměr k obviněnému:

bez poměru k obviněnému, jen jsem ho viděla, jen když odcházel.

Jako svědka vás poučuji:

Podle § 97 trestního řádu jste povinen vypovídat jako svědek o tom, co je vám známo o trestném činu a jeho pachateli anebo o